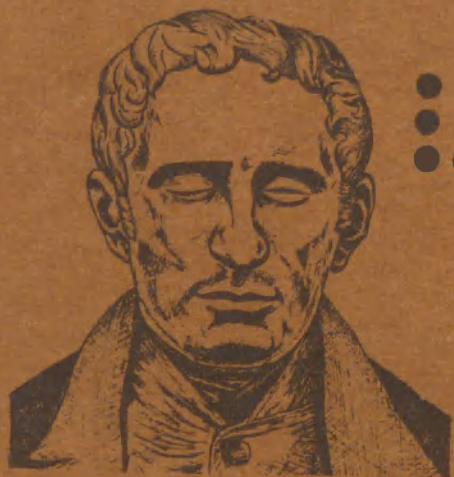

VAKOK VILÁGA

A VAKOK ÉS GYENGÉNLTŐK
ORSZÁGOS SZÖVETSÉGÉNEK
FOLYÓIRATA

ELŐFIZETHETŐ A
A MEGYEI SZERVEKNEL
ÉS A VAKOK
ÉS GYENGÉNLTŐK
ORSZÁGOS SZÖVETSÉGÉNEK
KIADÓHIVATALÁNÁL:
BUDAPEST XIV., MAJUS 1. UT 47.
TELEFON: 210-440

L. Braille

XLVIII. évfolyam
1987 * 6. szám

Tudósítás

A VGYOSZ KÖZPONTI ELNÖKSÉGÉNEK 1987. ÁPRILISI 23-I ÜLÉSÉRŐL

A testület tagjai határozatképes számban voltak jelen. Erhartné dr. Molnár Katalin és Csengeri József igazoltan maradtak távol.

A tárgysorozat első pontjában az elnökség első negyedévi határozatait vizsgálták meg a jelenlévők. Néhány formai kérdés tisztázása után a testület az előterjesztést elfogadta.

A második napirendi pont előadója Gerdelics Ferenc a szövetség küldött-testületének káderhelyzetével és az utánpótlás néhány kérdésével foglalkozott. A küldöttek életkor- és nemek szerinti megoszlása jelenleg a következő:

A küldöttek összlétszáma 133 fő. (107 férfi és 26 nő.)

20—30 év között	2 fő
30—40 év között	25 fő
40—50 év között	27 fő
50—60 év között	37 fő
60 év fölött	42 fő.

A küldöttek, elnökségi tagok és titkárok túlnyomó része több cikluson keresztül tölti be tisztségét. Ez mindenképpen örvendetes, mert nagyobb tapasztalatra tesznek szert és a tagság bizalmát is élvezik. A szövetség működésének eredményességét az elmúlt 69 évben az áldozatkész, közszolgálatban járatos tagtársak tevékenysége tette lehetővé. A folyamatosság szempontjából fontos feladat, hogy megfelelő képzettségű és lelkes fiatalok

kapcsolódjanak be a munkába.

Szükséges, hogy a választási előkészületek során mind a szövetség központjában, mind a megyei szervezetekben alapos vizsgálat tárgyává tegyék az eddigi tisztségviselők aktivitását. Szorgalmazzák az ígéretes, új aktívák jelölését, hogy minden területen a legütőképesebb testületek jöhessenek létre.

Hozzászólásában dr. Bódi István főtítkárral tájékoztatást adott az apparátusban várható személyi — és strukturális változásokról.

A testület a választások eredményessége érdekében ajánlja a megyei szervezetek elnökségeinek, hogy egy külön napirendi pontban tárgyalják meg a választásokra való felkészülést és a személyi javaslatokat; az ülésről készült jegyzőkönyvet bocsássák a taggyűlés által választott jelölőbizottság rendelkezésére.

A tárgysorozat harmadik pontjában az 1987. március 14-i küldöttközgyűlés tapasztalatait elemezték a jelenlévők. Megállapították, hogy az értekezlet jól szervezett, több év távlatában a legjobb szellemű és legeredményesebb volt.

A negyedik napirendi pontban Barna Zoltán szerkesztő részletes és sokoldalúan elemző beszámolót tartott a Vakok Világa c. folyóirat szerkesztőségének munkájáról. Bevezetőjé-

ben elmondta, hogy a világon mindenütt, a hírközlésben és a sajtóban, az információtovábbítás gerincét a rovatok, sorozatok és az aktuális közlendők periodicitása képezi. Természetesen így van ez lapunkban is, melyben jelenleg tíz állandó rovat gondoskodik a rendszeres tájékoztatásról és a közhasznú ismeretek terjesztéséről. Örömmel állapította meg, hogy az utolsó években fokozatosan kiépült a lap fordítói hálózata, így szinte valamennyi szocialista ország vakügyi folyóiratainak kínálatát figyelemmel tudjuk kísérni, és a fontosabb írásokat olvasóink számára hozzáférhetővé tudjuk tenni. A bolgár, cseh-, ill. szlovák, német, orosz, román vakügyi sajtóból fordított cikkek jelentékenyen kiterjesztik a folyóirat információs területét. Tovább gazdagítja a folyóirat kínálatát a franciából és az angol vakügyi sajtóból fordított ismeretterjesztő anyagok köre. A továbbiakban szolt arról, hogy — a külföldi tapasztalatokat is figyelembe véve — rendkívül fontos lenne; a Vakok Világa részére minden megyei szervezettől érkezzék tudósítás életükről, terveikről és jelentősebb eseményeikről.

Végezetül a szerkesztő javaslatára alapján kimondta a

testület, hogy az 1987-ben Boglárlellén megtartandó munkaértekezleten kérjék fel a megyei szervezetek titkárait, és rajtuk keresztül az elnökségeket a megyei tudósítói hálózat kiterjesztésére, jó stílárú ér-zékkel rendelkező és szívesen író sorstársak bevonásával.

További határozatok:

- Tegye a főtítkár a könyvtá-rosok hivatali kötelességévé, hogy a lap számára évente adják meg az elkészült mű-vek hivatalos jegyzékét.
- Sürgős intézkedés szüksé-ges az egységes magyar pontírású rövidírás véglege-sítéséről és alkalmazásáról. Felkéri a főtítkárt, vegye fel a kapcsolatot a Vakok Általános Iskolájának és Nevelőotthonának tanári munkacsoportjával mely az új magyar rövidírás kidol-gozásával foglalkozik.
- Évente egyszer, más és más megyében szerkesztő-olvasó találkozót kell szervezni.
- A fiatalság kérelmére — amennyiben a pontírású nyomdában a feltételek erre adottak — egyelőre a Va-kok Világa mellékletként, ifjúsági lap indítását java-solja a testület; ebben a ki-adványban kapna helyet a jelenlegi úttörőrovat is.
- A jobb tájékoztatás érdeké-ben megszervezendő, hogy rádió-
n — valószínűleg egy erre külön fenntartott URH sávon — a napi sajtó köz-érdeklődésre számot tartó

írásai a vakok számára is, rendszeres felolvasás for-májában hozzáférhető le-gyenek.

A szerkesztő javaslata alap-ján az elnökség úgy határozott, hogy a Vakok Világa cikkrövi honoráriumainak és rovatveze-tői díjainak összegét 1987. áp-rilis 1-től felemelik.

A Szabolcs-Szatmár megyei szervezet által kiadott tájékoz-tatóban a Vakok Világára vo-natkozóan elmarasztaló meg-nyilatkozás olvasható, misze-rint a lap késedelmes megjele-nése megkérdőjelezi annak lé-tét. Ezzel kapcsolatban Gubuz-nai Imre nyomdavezető tájé-koztatását is meghallgatta a testület és megállapította, hogy a Braille-nyomda súlyos mun-kaerőgondokkal küzd, a műsza-ki feltételek is elavultak, a Pátria nyomda pedig a sok-szori felkérés ellenére is elma-rad a kiadványok elkészítésé-vel. A központi elnökség nem ért egyet az említett kiadvány megállapításával és a késés te-kintetében türelmre és megér-tésre kéri a tagságot.

A lap olvasói sürgetik, hogy a Vakok Világa adjon rendsze-ren tájékoztatást az elhalálo-zásokról. A probléma eléggé összetett, a megoldás lehetősé-gét vizsgálják.

Az ötödik napirendi pontban Gerdelics Ferenc ismertette, hogy a cikkünkben már emlí-tett boglárlelléi területi érte-kezletre 1987. május 17—19 között kerül sor. (A tanácsko-

zásról folyóiratunkban később adunk tájékoztatást.)

Ez évben is általános tájé-koztató hangzik el a szövetség tevékenységéről; ezt követően előadást hallgatnak meg a je-lenlévők időszerű gazdasági kérdésekről, a vakvezető ku-tyaképzés helyzetéről; a me-gyei szervezetek titkárai ismer-tetik a választásokra való fel-készülést, és lehetőség nyílik helyben felmerülő kérdések megtárgyalására is.

A bejelentések során dr. Bódi István főtítkár egyebek között elmondta, hogy a pontírás-másolók díjazásának évi költségfedezetét 10%-kal felemelték.

A BHG által kifejlesztett te-lefonalközpont-kezelő adaptert hosszabb időn át kipróbálták. A referenciahelyen szövetsé-günk háromtagú bizottsága el-lenőrizte a kisegítő készülék működését, mely a különböző kapcsolási módokat eltérő szig-náljelekkel jelzi. Megállapítot-ták, hogy a készülék, melyet az EP 128-as telefonközpont-hoz fejlesztettek ki, a munka ellá-tását 100%-ig biztosítja és az ára is megfelelő. (13—18 000 forint.)

A Posta forgalmi engedélyé-nek kiadása érdekében a szö-vetség 1987. május 15-ig ked-vező nyilatkozatot ad ki.

Néhány rövidebb bejelentés után az ülés dr. Jáksó László elnök zárszavával ért véget.

*Gerdelics Ferenc és
Barna Zoltán*

MEGYEI SZERVEZETEINK ÉLETÉBŐL

ÁPRILIS 4-I UNNEPSÉG SZEGEDEN

Hazánk felszabadulásának 42. évfordulója alkalmából bensőséges ünnepséget rendezett Csongrád megyei szervezetünk. Az esemény a szervezet klubhelyiségében volt 1987. április 4-én délután három órai kezdettel. A szegedi sorstársakon kívül számos tagtárs megjelent a Szentesi, Hódmezővásárhelyi és a Makói Körzeti Csoport területéről is.

A himnuszok elhangzása után Suti Lajos megyei szervezetünk titkára üdvözölte a megjelenteket. Ezt követően örömmel jelentette be, hogy dr. Jáksó László szövetségünk és megyei szervezetünk elnöke a Megyei Tanács délelőtti ünnepi ülésén megkapta az Április 4. Érdemrendet a közösség érdekében eddig végzett kiemelkedő munkásságáért. Az elismerést jelentő magas kitüntetéshez gratulált a vezetőség és mindannyiunk nevében további munkájához kívánt jó egészséget és sok sikert. Az ünnepség résztvevői nagy tapssal köszöntötték a kitüntetettet.

Ezután dr. Jáksó László mondott ünnepi beszédet. Először a gratulációkért mondott köszönetet. Megemlékezésében visszazipilantást tett 1944—45 eseményeire. Felelevenítette az elmúlt 42 év legfontosabb eseményeit, értékelte az eredményeket, de nem hallgatta el a hibákat sem. Befejezésül az előttünk álló feladatokról szolt,

amelyek a nehéz gazdasági helyzetben reánk hárulnak.

A beszéd után Rózsahegyi Sándor a kultúr csoport nevében köszöntötte a megjelenteket. Bejelentette, hogy a műsorban gyermekek és új fiatal szereplők is bemutatkoznak. Először a Klimász szülők gyermekei, Zsuzsa és Sándor szavaltak, majd énekeltek. Ezután Bacsó Erzsébet és Klimász Sándorné szavalata következett. Ezt követően Hegedüs István zeneiskolai tanuló Schubert B-dúr scherzóját adta elő zongorán, nagy átéléssel, szép játékkal. Végül Farkas Jácinta zeneiskolai tanuló Debussy, Az elsüllyedt katedrális című művét játszotta el jó stílusérzékkel, amellyel nagy sikert aratott.

Az ünnepség után baráti beszélgetés következett. Rózsahegyi Sándor zongora és Kádár László harmonika játékára hamarosan elkezdődött az ének és a tánc. Az ünnepi rendezvény a késő esti órákban jó hangulatban fejeződött be.

Barna Mihály

ANYÁK NAPI KLUBDÉLUTÁN KAPOSVÁROTT

S mogy megyei szervezetünk Kaposvári Körzeti Csoportja 1987. május 3-án délután két órai kezdettel anyák napi ünnepséget rendezett az ÁFÉSZ Irányi Dániel utcai klubhelyiségében. Jelen volt az esemé-

nyen az ÁFÉSZ Jubileum szocialista brigádjának képviselője is.

Juhász Imre, a körzeti csoport elnöke mondott megnyitó beszédet. Ezután a Kaposvári Gárdonyi Géza Általános Iskola tanulói irodalmi műsorral köszöntötték az édesanyákat. Ezen iskola V. osztályos diákja, egyik sorstársunk leánya, Hornyák Piroska egy verssel kedveskedett az ünnepelteknek. A gyerekek műsora után Juhász Imre Óda az anyákhoz című versét szavalta el. Ezt követően e sorok írója, megyei szervezetünk elnöke mondott ünnepi köszöntőt. Őt követte Bencze Józsefné klubvezető, aki egy verscsokrot olvasott fel.

A délután további részében szervezetünk kisegyüttese táncdalokat játszott. A jelenlevők a süteményekkel, üdítő italokkal megrakott asztalok mellett jól érezték magukat. A beszélgetéssel, táncal eltöltött szórakozás az esti órákig tartott.

Csik Lajos

MÁJUSI SZERENÁD

Valamikor nagyon-nagyon régen, amikor a nők még nem voltak egyenrangúak a férfiakkal, hanem szinte alárendelten é'tek atyjuk, férjük házában, szabadságuk csaknem egyenlő volt a semmivel, a férfiak valamiképpen igyekeztek kárpótolni őket bezártságukért. Ezért mindenféle mulatságokat találtak ki a számukra. Ilyenek voltak pl. a különböző táncvígalmak, társasösszejövetelek stb. A királyi udvarokban néha még a lovagi tornákat is a hölgyek tiszteletére rendezték.

A kárpótláshoz tartozott talán még az udvarlás is... Akkoriban, a régmúltban ugyanis a férfiak csak úgy, egyszerűen elrabolták szívük hölgyét, maguk elé kapván Őt paripájuk nyergébe; vitték magokkal szegénykét, akár akarta, akár nem...

Finomabb, elegánsabb formája volt aztán a széptevésnek, amikor egyes intelligensebb lovagok verseket kezdtek írogatni szívük hölgyéhez, kifejezésre juttatva ezekben legmélysebb érzelmeiket.

Majd a verseket később megzenésítették és a szerelmes ifjak — saját előadásukban, — énekelve adták elő szerzeményüket az imádott úrnő ablaka alatt. (Ha azonban az illető hölgy nem rendelkezett sem várral, sem annak ablakaival, akkor megtette egy-egy icipicike ablakocska, mögötte természetesen a bájos leánykával, aki meghatottan, álmodozva hallgatta trubadurja szárnyaló énekét...). Az elénekelt szerelmi vallomásért egy-egy szál aláhulló virág, vagy az ablakban fellobbanó gyertyafény volt a köszönet, melyet az énekes gyönyörtől olvadozó szívvel fogadott...

Az éjjeli zene, vagy másképp szerenád megmaradt egészen napjainkig, több-kevesebb intenzitással. Az előkelő köröktől lassan átvették a városi polgárok, majd elterjedt falun is.

Manapság aztán, inkább csak faluhelyen dívik, mert a városi toronyházak ablakai alatt elég bájos lenne szerenádot adni!

A falu az azért mégis egé-

szén más: ott, ha vannak is már emeletes házak, az ablakok azért mégis csak hallótávolságban vannak, így az a bizonyos kislány azonnal meghallhatja a neki szóló szerelmes üzenetet és válaszolhat rá nyomban...

Az éjjeli zene adása már leginkább csak május elsejének hajnalán szokás. Miért? Talán azért, mert Maya istennő hónapja, május, nemcsak az élet megújulásának, a virágoknak, hanem a szerelemnek is a hónapja...

A lányok, fiatalasszonyok tehát, mindenütt szíves örömmel várják és fogadják az éjjeli zenét.

Csak a fiatalok? Na, ne tesék kérem viccelni!!! Mert ez nagy tévedés, mivel az idősebb generáció hölgyei ugyanilyen szívesen hallgatják az éjjeli zenét, sőt, talán még szívesebben, de ebbe már bőven belejátszik az elrepült ifjúság iránti nosztalgia is.

A mindent megszépítő emlékek egész sora önti el a muzsika hallatára szívüket... Sajnos, itt, minálunk csak az emlékek élnek és vagy vigasztalnak, vagy szomorítanak. Jómagam már csaknem 13 éve élek ebben a házban, ám ilyen élményben még nem volt részem, mint a mostani májusi éjszakán!

Az történt, hogy este 8 óra-kor berohant a szobámba Éva nővér, gyorsan kinyitotta az ablakot, és azt mondta, hogy figyeljek, mert rögtön jönnek a „szerenádosok”!!! Bámultam rá, mint boci az új kapura! „Mi? Micsoda? Kik jönnek?” Nem akartam hinni a fülemnek, mert itt még ilyen nem

volt! Ám, valóban, pár pillanat múlva már fel is hangzott ablakom alatt: „Jegenyefán fészket rak a csóka...” És utána még jó néhány szép dal következett...

Házunk néhány férfi lakója összebeszélt, és Bújdosó Mária tanárnő, valamint egy nővérke kíséretében megindult éjjeli zenét adni a t. Ház hölgylakóinak.

A meglepetés tökéletes volt!!! A hölgyek kitódultak az ablakokba, erkélyekre, meghallgatni Őket... Igaz, a zenei összhang nem volt a legtökéletesebb, de, édes Istenem...! Ilyen esetben a kedveskedő jószándék a fontos!!! Ez abból is kitetszett, hogy azok, akiknek szólt, tapssal és gyertyagyújtással köszönték meg az éjjeli zenét.

Reggel jött a másik meglepetés: a porta előtt egy szépen feldíszített májusfa köszöntötte a ház lakóit!

Szonda Klára

Braillex-interju

EGY VAK
TELEFONKÖZPONTOSAL

Az alábbi interjút (a szerző rövid bevezetőjével) M. Mischler készítette, mint kérdező (K). Az interjúalany Schenk úr (S), a Bajor Vakok Szövetsége vak telefonközpontosak szakcsoportjának elnöke.

Már gyakran volt szó az „Information” segédeszköz-rovatában a BRAILLEX-ről, erről a mágneses lemezekkel működő, kisméretű elektronikus szöveg-

sérültek jelentős csoportját — feldolgozó rendszerről. A látás-akiknek számára különösen fontos az adatok gyors és egyszerű kezelése — képezik a telefonközpontosok. Mi sem kézenfekvőbb tehát, mint az egyikükkel arról folytatott beszélgetés, hogy hogyan segít neki a modern technológia a munkahelyén.

Andreas Schenk telefonközpontosként dolgozik a müncheni csekkhivatalnál. 4000 munkatársat kell telefon szempontjából kiszolgálnia. A telefonszámok tárolására egy BRAILLEX D 4601 típusú készüléket használ. Rövid telefoninterjú keretében beszélgettünk vele.

K: Schenk úr, egyáltalán hogyan lehet telefonlistát készíteni 4000 főre mágneses lemezen?

S: A BRAILLEX-en kódszavak szerint lehet tárolni. Vállalatunknál minden dolgozónak saját kódszava van, például a neve. Ha keresem, akkor betáplálom a kódszavát a BRAILLEX-be; kb. két másodperc múlva olvashatom is a Braille-kijelzőben, hogy a keresett munkatárs melyik részlegnél van, mi a teljes neve, iroda- és telefonszáma.

K: Régebben hogyan készítette a telefonszámlistáját?

S: Régebben minden munkatársnak volt egy lapja a listán, akkora, mint egy levelezőlap. Ez 4000 ilyen lapot jelentett térfogatban. Ezek két, egyenként 1,5 m hosszú dobozban voltak elhelyezve. A keresés sokáig tartott. Én ugyan mindent áttekinthetően rendeztem el, de össze sem lehet hasonlítani a BRAILLEX-szel végzet jelenlegi munkámmal.

K: Milyen előnnyel jár Önnek a BRAILLEX az egyszerűbb tároláson kívül?

S: A telefonszámlistámat két mágneses lemezen tárolom. Ez azt is jelenti, hogy gyorsan hozzájutok a kívánt számhoz. Még valami különösen fontos a számomra: a változások feljegyzése BRAILLEX-szel rendkívül gyorsan megy; az illető részt kikeresem az adattárban; másodpercek alatt elvégzem a javítást — nem is lehet összehasonlítani a korábbi állapottal, amikor minden egyes lapot először ki kellett keresni és aztán esetleg újra is kellett írni. Régebben a napi változtatásokhoz másfél-két órára volt szükségem, ma ezt 15—20 perc alatt elintézem.

K: Vegyük például, hogy Müller urat keresi, hogyan jár el?

S: Betáplálom billentyűkkel a Müller nevet, esetleg a keresztnévvel együtt. Ez még akkor történik, amikor a hívó beszél. A keresés csupán két másodpercig tart. Utána már le tudom olvasni a számot.

K: És ha nem találja az illető Müller urat, és egy bizonyos osztályon kell keresni, akkor mit csinál?

S: Nálunk minden osztálynak van egy száma. Ezeket a számokat is kódszavakként kezelem. Ha például a 601-es osztályt kéri, akkor betáplálom a 601-es számot a BRAILLEX-be, megy a keresés, és le tudom olvasni az osztály összes belső számát.

K: Hogyan kellett eljárnia, hogy a telefonszámlistáját mágneses lemezeire vigye?

S: Hagyományosan, kézi erővel. Valaki diktálta nekem az adatokat; ennek azonban nemcsak hátránya volt. A betáplálással együtt mindjárt alaposan megtanultam a BRAILLEX kezelését is. A megfelelő rutint így már az elején megszereztem.

K: Elég gyors Ön szerint a BRAILLEX?

S: A BRAILLEX nekem mindenestre elég gyors, mert gyorsabban megtalálom a számokat, mint a látó kollegáim.

[Megjelent az SZB-Information c. svájci folyóiratban (1986). Fordította Pálfi Ferenc.]

Döcögő fejlesztés, adományokból

BESZÉLŐ SZÁMÍTÓGÉP VAKOKNAK

Vaspöri Teréz, az MTA Központi Fizikai Kutató Intézet vak programozója a számítógép elé ül. Gyakorlott mozdulatokkal helyezi a mágneslemezt a tárba, néhány billentyűt megnyom, és máris megjelenik a képernyőn kollégájának és férjének, Arató Andrásnak a gép szövegszerkesztője segítségével aznap írt cikke.

— Megnézném, Andris, de ugye, bele is javíthatok? — kérdezi Teréz a legnagyobb természetességgel. Az igenlő válasszal egyidőben a képernyőn látható szöveg hallható lesz: a vak programozó pedig a látók gyorsaságával ide-oda ugrik a gép jelével az íráson, javít és kintűz betűket, szavakat. Hogy ezt megteheti, egy

közel tízéves fejlesztés legújabb eredményének köszönheti — amelyben nem kis része volt neki is.

BRILLE-KIJELZŐ KISZ VÁLLALKOZÁSBAN

— 1978-ban a KFKI KISZ-esei, a gazdasági igazgatónak a támogatásával kezdtünk vakok számára számítástechnikai segédeszközöket fejleszteni az Intézetben — mondja Arató András. — Célunk az volt, hogy a vak emberek művelődését, szórakozását megkönnyítsük, és, ami a legfontosabb, a látókkal egyenrangú munkát végezzenek. Ez pedig, mint az azóta elért eredményeink is bizonyítják, egyáltalán nem lehetetlen.

— Vakok részére már a 60-as évek végén szerveztek programozói tanfolyamokat — szól közbe Teréz, abbahagyva a cikk szerkesztését.

— 1972-től én is programozóként dolgozom. Kezdetben azonban csak látó kollégáim segítségével tudtam dolgozni a gépen.

— Hogy jutott eszébe, hogy ezt a pályát válassza, hiszen akkor a számítógép még nem is terjedt el széleskörűen?

— Jól tanultam a középiskolában, kitűnően érettségiztem. Reálérdeklődésű voltam, így jogász, bölcsész pályára nem is gondoltam. Nem volt sok választásom. Számos sorstársamhoz hasonlóan telefonközpontban helyezkedtem el. Amikor megtudtam, hogy a Számítástechnikai és Ügyvitelszervezési Vállalat programozói tanfolyamot szervez vakoknak, azonnal

jelentkeztem. Az első hazai kísérlet azonban még nem volt sikeres, csak ketten maradtunk, így abbahagyták a szervezők az oktatást. Később külföldi példák bizonyították, hogy mégis csak lehet eredményt elérni, ismét tanfolyamot indítottak, ezúttal a SZÁMOK-nál (ma SZÁMALK, Számítástechnikai Alkalmazási Vállalat). Sokan jelentkeztek, de csak négyen végeztük el a kétéves tanfolyamot.

— Hol helyezkedett el?

— Az Országos Tervhivatalban, ahol egy vak matematikus barátom évfolyamtársai dolgoztak, segítségükkel voltak hajlandók engem is alkalmazni. Én csak a lyukkártya elkészítéséig követhettem a programot, nem kerülhettem közvetlen kapcsolatba a géppel. Nagyon megörültem, amikor a KFKI fiataljainak vakoknak alkalmas segédeszközöket fejlesztő munkájáról értesültem. Kezdetből fogva feljártunk a csillebérci intézetbe egy, a Magyar Nemzeti Banknál dolgozó kolléganőmmel, felváltva használtuk már az első gép deszkamodelljét, azon írtuk mágnesszalagra az általunk készített programokat.

— Mit tudott az említett berendezés?

— Az egy karakteres Braille kijelzős rendszer a képernyőn levő szöveg egy-egy betűjének tapintásos visszajelzésére volt alkalmas — mondja András, aki kezdetből résztvett a fejlesztésben. Egy számítógéphez kapcsolható adapter segítségével a szöveg bármely részén levő betű, szám, jel kitapintható egy Braille-írásban jelző gomb-

ról, lehetővé téve vakok számára az elkészült írás javítását, olvasását, vagy a megkezdett szöveg pontos folytatását. Már ez egy olyan eszköz volt, amivel a vakok önállóan tudtak számítógépen dolgozni. És bár az egyetlen karakter (betű, szám, jel) kijelzése még igen kis ablakot nyitott a gépre, mégis nagy előrehaladást jelentett az önálló munkában.

HALLÁS, VAGY TAPINTÁS?

— A következő lépés megtétele előtt azt kellett eldöntenünk, — folytatja a fejlesztő, — hogy az információkat tapintás, vagy hallás útján jelenítsük meg az elsónél hatékonyabb eszköz készítésénél. Hamar rájöttünk, az utóbbi, azaz a beszéd-szintetizátoros berendezéssel kell foglalkoznunk, ez ugyanis olcsóbb és hatékonyabb a másikonál. Egy húsz karakteres kijelző ára három és fél ezer dollár. A magyar Braille-írás viszont több mint harminc jelet tartalmaz. Nem csoda, hogy az angol nyelvterületen is a beszélő gépek terjedtek el. Hazai fejlesztésre pedig a magyar nyelvi sajátosságok miatt volt szükség.

Első lépésként a kötött szó-táras rendszer készült el, ez tulajdonképpen ugyanazt tudta, mint az egy karakteres kijelző rendszer, csupán tapintás helyett kimondta a gép a soron következő betűket. Ezt a még csak bizonyos feladatokra alkalmas berendezést a Vakok és Gyengénlátók Országos Szövetségében mutatták be a fejlesztők 1982-ben, ám ott akkor még úgy vélték, hogy minden

segédeszközt külföldről kellene beszerezni.

— Ez azonban nem látszott reálisnak — mondja Teréz —, hiszen egy angol nyelvű, viszonylag kezdetleges szövegszerkesztővel ellátott eszköz is 5—600 ezer forintnyi devizába kerül, ennyit pedig nem költhetnek néhány személyre. Nem adtuk fel, tovább folytattuk a fejlesztést, az előző rendszer felhasználásával már én is teljes értékűen be tudtam kapcsolódni a munkába. És bár központi támogatást sehol sem kaptunk, és csak én csináltam főállásban a fejlesztést, 1985 nyarára az MTA Nyelvtudományi Intézet munkatársainak segítségével elkészítettük az intézetben a bármely szöveghez alkalmas kötetlen szótáras rendszerrel működő beszélő számítógépet is.

— A fejlesztés kezdetén megvizsgáltuk a szóhajóhető külföldi és hazai gépeket — veszi vissza a szót Arató András. — Végül a magyar HOME-LAB-3 típus mellett döntöttünk: ugyanis a megfelelő ember—gép kapcsolat kialakításához nagyon sok átalakításra volt szükség a számítógépben. Ehhez pedig konzultálni kellett az alkotókkal is. A Lukács testvérekkel, az említett gép fejlesztőivel ezt megtehettük. Így lett a Dombóvári Color Ipari Szövetkezetnél korábban iskolaszámítógépnek gyártott HOME-LAB berendezésből némi módosítással Brailab néven a vak emberek munkáját, szórakozási és tanulási lehetőségeit segítő beszélő, személyi számítógép. A szövetkezet a Vakok és Gyengénlátók Országos Szövet-

ségének közbenjárásával elintézte, hogy 1800 forint előleggel három évi részletre megvásárolható a berendezés. Ez azért fontos, mert elsősorban magánszemélyek veszik. Idén várhatóan száz ilyen berendezés működik majd. Rendkívül nagy az érdeklődés iránta, mint ahogy a vakok szövetsége által indított számítógépes tanfolyamoknak is. A legutóbbira például több, mint kétszeres volt a túljelentkezés.

— És hogyan tovább, vannak-e újabb terveik?

— A beszélő számítógép még csak korlátozott alkalmazásra, oktatásra, szórakozásra jó. Bár tudomásunk van arról, hogy vak jogász is használja ügyeinek nyilvántartására, és nagyon jónak tartja arra a célra.

Ennek ellenére szükségesnek láttuk, hogy beszélő szövegszerkesztő és adatbázis-kezelő programot is kifejlesszünk. Ezek ugyanis talán még fontosabbak a vakoknak, mint a látóknak. Gondoljuk csak el, ha levelet ír egy vak ember, és azt pl. egy telefon csengetés miatt megszakítja, hacsak nincs mellette valaki, újból kell kezdenie, hiszen nem tudja, hol tartott. Nem beszélve a javításokról, amikre normál írógépen nincs is lehetőségük. De nemcsak a szövegszerkesztés, hanem az adatbázisékező program is olyan eszköz, amely a vakoknak új perspektívát, új munkalehetőségeket jelent.

Vaspöri Teréz miközben András a legújabb fejlesztésekről beszél, ismét a géphez lép, kicseréli a cikket tartalmazó mágneslemezt egy másikra. Beszélő telefonkönyvéből barátai,

munkatársai címe, telefonszáma kereshető elő, de természetesen más adatok is hasonlóan, könnyen megtalálhatók, és megszólalnak a beszélő adatbázis-kezelő program segítségével.

Azonban ez is csak közbenső állomása a fejlesztő munkának, máris megvannak a következő lépések tervei. Miközben a KFKI-ban a beszélő szövegszerkesztő és adatbázis-kezelőt is tartalmazó továbbfejlesztett gépnek, a „Brailab-plus”-nak a nullszériája készül, az intézeti kutatók már újabb munkába fogtak. A Számítástechnikai Kutató Intézet és Innovációs Központ munkatársainak segítségével az ott már kifejlesztett lapolvasó programot szeretnénk beszélővé tenni, hiszen akkor a géppel lapról, könyvből és bármit el tudnának olvasni a vak emberek; nemcsak a képernyőn jelenne meg a szöveg, hanem hallható is lenne. Ugyancsak együtt működnek a BME Híradástechnikai Intézetének beszéd-szintetizátorokkal foglalkozó kutatóival.

PROGRAMOK SÖRÖZŐ- BELEPŐJEGYEBŐL

Am hiába a KFKI nagyvonalúsága: egyrészt ugyanis korszerű intézeti berendezéseket használhatnak a munkához a kutatók, amik nélkül megbízható eszközt nem lehetne tervezni, másrészt az intézet vezetői lemondtak a Brailab licenc díjáról, ha a fejlesztők többsége csak munkaidejének egy részében, vagy csak szabadidejében tud ezekkel a témákkal foglalkozni, és a pénz is csak adományokból csurran-cseppen.

Változások házassági jogunkban

A házasság jogintézménye korunkban jelentős átalakuláson és nemritkán válságon megy át. Ismeretes, hogy a válási statisztikában hazánk túlságosan is előkelő helyen áll. Egyre gyakoribbak a házasságot helyettesítő élettársi kapcsolatok és a házasságok felbomlását kísérő súlyos lakásügyi és gyermeknevelési problémák.

Társadalmi érdek tehát, hogy jogi eszközökkel is törekedjünk ezen alapvető intézmény lehetőség szerinti szilárdítására. Indokolt a házassági bontóperrek tekintetében arra törekedni, hogy csak a valóban indokolt esetben kerüljön sor a házasság felbontására. Közvetve e cél szolgálatát jelentette az 1986. évi 1. Törvény azon rendelkezése, amely a házassági bontóperrel kapcsolatos illetéket az eddigi 1000,— Ft-ról 2500,— Ft-ra emelte. Ez a rendelkezés 1986. július 1-től hatályos.

Közvetlenül érinti a házasság intézményét a Családjogi Törvény módosításáról szóló 1986. évi 4. Törvény. E jogszabály kimondta, hogy a házasságkötést megelőzően a házasságkötési szándékot be kell jelenteni és az anyakönyvvezető e szándék bejelentését követő három hónapot meghaladó időpontra tüzi ki a házasságkötés időpontját. Ezen várakozási idő alól csak fontos érdekből külön kérelemre adhat felmentést az illetékes tanács igazgatási osztálya.

Az új jogszabály kimondta, hogy házasságot csak nagykorú férfi és nő köthet. E szerint tehát a nők esetében is 18 év lett a házasságkötési korhatár. Indokolt esetben a gyámhatóság 16. életévét betöltött személynek is engedélyezheti a házasságkötést. Ezek a rendelkezések nyilvánvalóan a meggondolatlanul kötött házasságokat kívánják megakadályozni, illetve minimális mértékűre csökkenteni.

A házasság felbontása módzatainak tekintetében az új rendelkezés részletesebb és konkrétabb formában kívánja körülírni azt az okot, mely esetben a házasság felbontható. Kimondja a jogszabály, hogy a házasságot a bíróság, bármelyik

házastárs, illetve a házastársak közös kérelmére felbontja, ha a házasesetük teljesen és helyrehozhatatlanul megromlott. Véglegesnek lehet tekinteni a házasság felbontására irányuló kérelmet akkor, ha a házastársak a közös gyermek elhelyezése és tartása, a szülők és a gyermek közötti kapcsolat tartása, valamint a közös lakás használata, továbbá a házastársi közös vagyon megosztása kérdésében megegyeztek és egyezségüket a bíróság jóváhagyta. Ennél egyszerűbb megoldás is elegendő abban az esetben, ha a házastársak között legalább három éve már megszakadt az életközösség, úgy, hogy külön lakásban élnek. Ez esetben elegendő e körülményt igazolni. Ezen túlmenően csupán a közös gyermek elhelyezése, valamint tartása vonatkozásában kell megegyezniük. Ilyen esetekben a bíróság további körülményeket nem vizsgálva felbontja a házasságot.

A jogszabály az ilyen egyezség vonatkozásában azt is leszögezi, hogy ezen egyezség jóváhagyásától számított két éven belül csak akkor lehet a bíróságtól annak megváltoztatását kérni, ha a körülmények változása folytán a megállapodást valamelyik fél vagy a gyermek érdekelt súlyosan sértik. (Tehát a felek valamelyikének vagyoni viszonyaiban vagy személyes körülményeiben jelentős változás következett be.) Ez az egyezség tehát a bontóper lezárását követően is igyekszik gátat szabni legalábbis kétéves időtartamra a felek közötti vitáknak.

(Folytatás a 7. oldalról)

A Fővárosi Kéfe- és Seprűgyártó Vállalattól kapott száz ezer forintból és a Fregatt sörozóban meghirdetett „Egy hét a valokért” akció során a belépő jegyekből összegyűlt 60 ezer forintból gazdálkodnak a fejlesztők. Az ilyen adományokból fizetik azokat a szoftvereket, akik a szükséges számítógép programokat írják.

Az adományokból azonban fejlesztő eszközökre nem telik. Némi reménysugár a kutatóknak: ha jóváhagyják a New York-i központban, a hiányzó berendezések egy részének beszerzésére dollár támogatást kapnak a Soros Alapítványtól, amelynek forint fedezetét a KFKI és a Központi Statisztikai Hivatal máris magára vállalta.

Magos Katalin

A házassági vagyoni jog vonatkozásában is jelentős változást hozott a Családjogi Törvény módosítása. A Törvény továbbra is a házassági vagyoni közösség alapján áll, kimondva, hogy a házasság megkötésével a házastársak között a házassági életközösség idejére házastársi vagyoni közösség keletkezik. Ennek megfelelően a házastársak osztatlan közös tulajdona mindaz, amit a házassági életközösség ideje alatt akár együttesen, akár külön-külön szereztek.

A társadalmunkban mutatózó jelentékeny vagyoni differenciálódás tényét veszi figyelembe az új jogszabály, amikor lehetőséget ad arra, hogy a házasságkötés előtt, valamint a házastársak az egymás közötti vagyoni viszonyukat — a házassági életközösség tartalmára — szerződéssel rendezhetik. A szerződésben az általános törvényi rendelkezéstől eltérően határozhatják meg, hogy mely vagyoni javak kerülnek a közös, illetőleg a külön vagyoni javakba.

Az ilyen szerződés csak akkor érvényes, ha azt közokiratba foglalták, vagy ha az nem is felel meg a közokirat előírásainak, (pl. nem közjegyző előtt kötötték) de olyan magánokiratba foglalták, amelyet jogi képviselő ellenjegyzett (ügyvéd, vagy jogsegélyszolgálat).

A házastársak épp e különleges helyzetre figyelemmel a harmadik személlyel kötött ügyleteik során kötelesek tájékoztatást adni arról, hogy a szerződéssel érintett vagyontárgy valamelyikük különvagyoni javába tartozik. A köztudat-

ban ugyanis a házastársi vagyoni közösség ténye szerepel, tehát a fogalom lehetséges biztonsága követeli meg a tájékoztatást az ettől eltérő helyzetről.

Ezen szabályozás azt a célt szolgálja, hogy a házasság esetleges felbontása során egyszerűbb legyen a vagyoni viszonyok tisztázása és a bíróságoknak ne kelljen hosszú és elkeseredett bizonyítási eljárást folytatniuk.

Változatlanul fennmarad a különvagyoni viszonyra vonatkozó szabály. E szerint tehát a házastárs különvagyoni javához tartozik a házasságkötéskor már megvolt vagyontárgy, továbbá a

házasság fennállása alatt öröklés jogcímen szerzett vagy ajándékba kapott vagyontárgy, valamint a személyes használatot szolgáló vagyontárgyak (ruházat, munkaeszközök stb.) és a különvagyoni értékén szerzett vagyontárgyak (pl.: az öröklés címen szerzett ingatlan vételárán vásárolt másik ingatlan stb.). Tizenöt évi házasság után azonban a mindennapi közös életvitelt szolgáló vagyontárgyak akkor is házastársi vagyoni közösségbe tartozónak minősülnek, ha azok eredetileg külön vagyoni tárgyai voltak. (Pl. bútorok, háztartási gépek stb.)

Dr. Falvai Ferenc

NŐK RÉSZÉRE

Számos olvasói levél tanúskodik arról, hogy egyre élénkebb figyelem kíséri a táplálkozás módját; mi a korszerű, mi az elavult, mi az, ami élettanilag hasznos, vagy éppen káros. Sokszor éppen a régi az, ami a figyelmet felkelti; rájövünk arra, hogy méltatlanul felejtettük el és felújítását a korszerű táplálkozástudomány is minden tekintetben hasznosnak ítéli. Ez alkalommal egy búzacsírás, egy kukoricalisztes és egy szójalisztes receptet ajánlunk az újdonságot keresőknek.

(Szerkesztőség)

LYUKAS LÁNGOS

Hozzávalók: 20 dkg búzacsíra; 5 dkg vaj, vagy RÁMA margarin; 2 dl aludttej; 3 dl víz; 2 dkg élesztő; 10 dkg rozsliszt; 20 dkg búzaliszt; egy kiskanál só; vaj és liszt a tepsi kikenéséhez.

A búzacsírából fél órára vízbe áztatjuk. A felolvasztott vajat az aludttejvel simára keverjük. Egy kevés langyos aludttejből, lisztből és élesztőből kovászt készítünk és megfuttatjuk. A

leszűrt búzacsírából a rozsmag és a búzaliszttel, kevés sóval és a maradék aludttejjel jól összegyúrjuk. A tetejét liszttel megszórjuk és letakarva, meleg helyen 40 percig kelni hagyjuk. Ezután lisztezett deszkára borítjuk és nyolc egyenlő részre vágjuk. Az egyes darabokat 20 centis rudakká sodorjuk, majd gyűrűket formálunk belőlük, és nyújtófával mindegyiket másfél ujjnyi vastagra lapítjuk. Az így nyert tésztaukat kivajazott, kilisztezett sütőlapra fek-

Angina pectorisz

Sok beteg mellkasi fájdalom miatt keresi fel az orvost. Az ilyen tünetek, panaszok jelentős része azonban nem szív-eredetű. Ezért igen fontos a jellegzetesen szív-eredetű fájdalomnak, az úgynevezett angina pectorisznak biztos felismerése. Ezzel elkerülhető egyfelől a szívbetegségekkel való felesleges félelem, másfelől viszont lehetővé válik a halogtatás nélküli szakellátás.

A nem szív-eredetű mellkasi tüneteknek igen sok oka lehet. Elsősorban a mellkasi szervek, a tüdő, a mellhártya, a főütőér (aorta), a szívburok különböző betegségei, a hasi szervek közül pedig a nyelőcső, a gyomor, az epehólyag, a hasnyálmirigy betegségei. Igen gyakoriak a mellkas csontos vázának (gerincoszlop, bordák), az izmok, az idegek betegségei okozta mellkasi fájdalmak. A mellkast ért sé-

rülések és maradványaik később is okozhatnak fájdalmat.

Lelki-idegrendszeri hatások és állapotok gyakran okoznak ún. funkcionális szívpanaszokat, amelyek néha nehezen különíthetők el a szív-eredetű angina pectoristól és a kettő együtt — kevert formában — is előfordul. A nem szív-eredetű mellkasi fájdalmak az okuktól függően jellegzetes tünetegyütteseket alkotnak, ezek segítségével tudja az orvos elkülöníteni egymástól.

(Folytatás a 9. oldalról)

tetjük, és meleg helyen újra fél óráig kelesztjük. Végül, előmelegített sütőben, nagy lángon kb. 15 perc alatt megsütjük. A lyukas lángos péksüteményként fogyasztható, de kinnálhatjuk húsos leves után, fokhagymával bedörzsölve, vagy fokhagymás tejfölbe mártva önálló fogásként is.

KUKORICALISZTES LINZER

Hozzávalók: 25 dkg finomliszt; 5 dkg kukoricaliszt; 20 dkg RÁMA margarin; 10 dkg porcukor; egy egész tojás, lekvár, só.

A hozzávalókat sima tésztává gyúrjuk, majd hűtőszekrényben néhány óráig pihentetjük. Ezután 3—4 milliméter vastagra nyújtjuk, és pogácsaszaggatóval kiszúrjuk. Egyik felét középen kilyukasztjuk, hogy gyűrűket kapjunk, majd tepsiben egymás mellé fektetve előmelegített sütőbe toljuk, és erős lánggal világos sárgára sütjük. Két-két lapot pikáns

lekvárral — meggyel, vagy rizkével — összeragasztunk úgy, hogy felülre a lyukas tészta kerüljön. Porcukorral megszórva rakjuk tálra.

SZÓJÁS SÓS SÜTEMÉNY

Hozzávalók: 25 dkg finomliszt; 5 dkg szójaliszt; 12 dkg RÁMA margarin; három tojás sárgája; másfél deci tej; mokkaskánálnyi só; az egész tetejére reszelt sajt.

A kétféle lisztet a margarinnal, két tojás sárgájával, tejjel és sóval jól összegyúrjuk, majd néhány órára a hűtőszekrénybe tesszük. Ezután, fél centi vastagra nyújtva, kibélelünk vele egy tepsit. A tetejét a maradék tojássárgájával bekenjük, és a tésztát derelyeszaggatóval kockákra, vagy káró alakú (rombusz) négyzetekre vágjuk, de egészben hagyjuk. Reszelt sajttal megszórva, előmelegített sütőbe toljuk és aranysárgára sütjük.

(Megjelent a Magyar Konyha X. évfolyamának 3. számában.)

AZ IGAZI ANGINA

A szív-eredetű angina pectorist a szívizom vérellátási zavara és a következményes oxigénhiány váltja ki. Több mint kétszáz éve írták le először a szorító fájdalom formájában jelentkező angina pectorist, amelynek okát sokáig nem ismerték. Csak századunkban tisztázódott, hogy az anginás fájdalmat a szívizom oxigénhiánya okozza.

A betegség kezdetén még nincsenek panaszok, de a koszorúerek szűkületének fokozódásával egyre romlik a szívizom vérkeringése. Eleinte csak nagyobb fizikai vagy idegi megterhelésre lép fel anginás fájdalom, később kisebb terhelésre és egyre gyakrabban, végül pedig már nyugalomban is. Ezek egyben az angina pectoris stádiumai. Az alapbetegség legtöbbször a koszorúerek elmeszesedése, de tartósabb ér-görcs is kiválthat oxigénhiány miatt anginás rohamot. Az angina pectorisz tehát az iszkémiás (rossz vérellátás okozta)

szívbetegség megnyilvánulási módja, amelynek lényege egy adott időpontban létrejövő aránytalanság a szívizom oxigénigénye és a rendelkezésre álló oxigénellátás között. Csökken az oxigénkínálat koszorúér-elmészesedésben, érgörcsben, alacsony vérnyomásnál és vérszegénységben; fokozódik az oxigén-felhasználás a szív túlterheléskor, a szívizom krónikus igénybevételével járó betegségekben, magas vérnyomásban, fokozott idegi-hormonális, illetve anyagcsere állapotokban.

A típusos angina pectorisz legfontosabb tünete a fájdalom. Helye a szegycsont mögötti, vagy a bal mell feletti terület, ritkábban a bal lapockában, bal felkarban, állkapocsban, vagy gyomorszájban érzi a beteg. Jellege heves, szorító, nyomó, markoló és szorongás, halálfélelem, megsemmisülés-érzés kísérheti. Időtartama egy-két perc. Az anginás fájdalom kisugárzási területe lehet: a bal felső végtagban az ujjakig, ritkábban a jobb karban is, vagy a mellkas elején, keresztben, mindkét oldal irányában, vagy a bal lapockában, illetve a nyakban, szorító jelleggel. Kiváltó oka lehet fizikai terhelés, eleinte az erősebb munka: emelés, cipelés stb. Később emelkedőn, lépcsőn járáskor, majd a sima utcán, menés közben is felléphet. Jellemző rá, hogy a terhelés megszűntetésére magától vagy nitroglicerintabletta nyelv alá vételével rögtön megszűnik. Másoknál idegi behatások: vita, meccs, rossz hír, bőséges étkezés, erős dohányzás vagy hirtelen hideghatás válthat ki anginás fájdalmakat.

Mindebből az következik, hogy a beteg által szubjektíve megélt anginás roham megállapításához szükséges a részletes, pontos, alapos kórelőzmény, az anamnézis. Lényeges tudni azt is, hogy fennállhat súlyos szív-koszorúér-betegség anginás rohamok nélkül is. A diagnózis szakorvosi vizsgálatokkal történik és a betegség tisztázása a beteg szempontjából sorsdöntő.

SOKOLDALŰ VIZSGÁLAT

Mivel különböző, nem szív-eredetű mellkasi bántalmak utánozhatják az angina pectoriszt vagy azokkal panaszkomplexumot alkothatnak, nagyon fontosak az egyéb okokra is kiterjedő vizsgálatok: fiataloknál például idegi tényezők, idősek-nél csigolyameszesedések gyakran szerepelnek a fájdalmak hátterében. A funkcionális szívpanaszokkal orvoshoz forduló betegek aránya az összes betegek 15–20 százalékát, a szív-és vérkeringési panaszokkal orvoshoz forduló betegek mintegy felét teszik ki. Vizsgálatuk, munkakiesésük és táppénzük jelentős költséget ró a betegbiztosításra. Panaszaik részben testiek (de terhelésre nem fokozódnak, pihenés alatt jelentkeznek, órákig, napokig tartanak), részben lelkiek (jellemző a depressziós szorongás és a fizikai terhelésektől való félelem). Kísérő tünetei: szívdobogásérzés, szédülés, fejfájás, izzadás, sóhajtási kényszer, amit ilyen betegek mellkasi panaszait nem szívbetegség okozza.

Ha a fájdalom jellege, helye, időtartama, kisugárzása, kivál-

tó tényezője, gyógyszerre való reagálása alapján angina pectoriszra lehet gondolni, akkor a szakorvosi vizsgálat indokolt. Az iszkémiás szívbetegség gyanújánál nyugalomban felvett EKG is mutathat már eltéréseket, de a szabályos EKG-görbe nem zárja ki a mellkasi fájdalom anginás eredetét. Ezért nagy jelentőségű az, hogy az angina pectoriszos roham alatt sikerül EKG-felvételt készíteni, mert a vérellátási zavar átmeneti EKG-jelei gyakran csak akkor mutatkoznak meg, különösen ha a betegnek nyugalmi anginái vannak.

A terhelésre fellépő angina pectorisz esetén sokszor csak terheléssel — kerékpár-ergometria, futószőnyeg — válthatók ki olyan EKG jelek, amelyek jelzik a szívizom koszorúér-betegség okozta vérellátási zavarát, oxigénhiányát. Ezek a vizsgálatok természetesen csak speciális körülmények között végezhetőek el, számítva arra, hogy vizsgálat közben azonnali orvosi beavatkozás válhat szükségessé.

Az angina pectoriszt okozó alapbetegség kórjósolatát a koszorúerek betegségének súlyossága és kiterjedése határozza meg, de igen jelentősen befolyásolják a kísérő betegségek; a magas vérnyomás, a cukorbetegség és egyéb rizikófaktorok (dohányzás, magas vérzsírszint, elhízás, idegi megterhelések). A már biztosan igazolt szív eredetű angina pectoriszt feltétlenül kezelni kell a betegség súlyosbodása és a szövődmények (szívinfarktus, ritmuszavarok, keringési elégtelenség) megelőzése céljából is.

Szívinfarktuson átesett betegeket megkérdezve kiderült, hogy az infarktus előtt egy-két hónappal vagy pár héttel korábban típusos mellkasi panaszaiuk voltak. A férfiak 14—17 százalékában, nőknél 20 százalékában fordult elő úgynevezett beharangozó angina pectorisz. Az idejében felismert típusos angina pectorisztos roham — ami erősebb az előzőeknél, nitroglicerinnel nem csökken — sürgős orvosi ellátást tesz szükségessé. A hirtelen bekövetkező szívizominfarktuszban a betegek 96 százalékában jelentkezik angina pectorisz. Ha a szívizom oxigénhiányát jelző típusos fájdalmak az infarktus bekövetkezése után is megmaradnak, vagy újból jelentkeznek, akkor ez a betegség súlyosbodását jelzi, ezért igen fontos a mielőbbi szakorvosi kezelés. Viszont az is lehetséges, hogy ezeket a panaszokat az infarktus utáni fokozott betegség tudat és túlzott önmegfigyelés váltja ki, ez esetben viszont ezeket a járulékos lelki tényezőket kell kezelni.

A KEZELÉS

A kezelés éppen annyira sokrétű, mint az okozó tényezők. A fizikai és/vagy idegi megterhelések csökkentése a szívizom oxigénigényét és így az angina panaszokat is mérsékli. Minden esetben fel kell deríteni azokat a rizikófaktortokat, amelyek az angina pectoriszhoz, mint az iszkémiás szívbetegség jellemző tünetéhez vezetnek, majd mindent meg kell tenni ezek leküzdése érdekében.

A betegnek tevékenyen köz-

re kell működnie gyógyulásának elősegítése érdekében. Az életvitelére vonatkozó szabályokat az orvossal közösen kell kialakítani; a napi tevékenység ésszerű elosztását, a munkatempó szabályozását, a szorongás leküzdését mérsékelt, de rendszeres fizikai aktivitással (séta, úszás, kerékpározás, könnyű torna). A beteg szokjon le a dohányzásról, egészséges táplálkozással, ha kell diétával (zsír-, szénhidrát- és sószegény étrenddel) csökkentse testsúlyát. Rendszeresen ellenőriztesse, kezeltesse magas vérnyomását, cukorbetegségét. A felesleges izgalmakat, idegfeszültséget okozó helyzeteket lehetőleg kerülje, törekedjen harmonikus egyensúlyra mind családi, mind munkahelyi környezetével.

Nem utolsó sorban gyógyszeres kezelésre is szükség van. A rohamok kezelésében a több mint száz éve használatos nitroglicerinnel ma is a legjobb; nyelv alá helyezve azonnal hat. Hatáscsökkenés vagy hányásvesztés veszélye nem fenyeget, ezért a típusos angina kezdetén késedelem nélkül alkalmazni kell. Fejfájás lehet a mellékhatása.

A rohamok megelőzése nem ilyen egyszerű; igen sokféle gyógyszer áll rendelkezésre. A kezelőorvos határozza meg, hogy közülük melyiket, vagy melyeket és milyen adagban kell szedni. Ily módon többnyire kielégítő hatás érhető el, azonban a jól beállított betegeket is negyedévenként ellenőriznie kell a szakorvosnak. Jó tájékoztatás az, ha a beteg naplószerűen feljegyzi a nitroglicerinnel-fogyasztását.

Az is előfordul (szerencsére ritkán), hogy a panaszokat semmiképpen sem lehet megszüntetni, mert a koszorúér szűkülete nagyfokú és állandó. Az ilyen elváltozást ma már pontosan ki lehet mutatni, a beteg érszakasz okozta vérellátási zavar megoldása pedig műtéttel lehetséges.

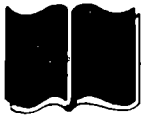
Kiss János

*És ahogy a költő
egy másfajta pontossággal
fogalmaz:*

ORBÁN JÓZSEF

Latin barátnőm meg/öl/el

*Lepkeszárny rebbenés,
tűzétvágy
Szótár mohóság
Serceg, lobog, elbicsaklik
Buja bokrában kivirít a vég
levélfonákon serceg a remény
Siklik a perc
a pillantások éle pillanat
rezgés tartomány
makacs, akarat lüktetés.
Do-dom, do-dom
do-dom, do-domdom
Kármin-cinóber fakul és rikít
hajszálereken lopja életét
Mellén az ing csokorba gyűrve
bokréta siron, esküvőn.
Jaj diadal!
Ölelj halálra szóra bírt
szerelmem
lágyan szoríts latin barátnő
te egyszer hűtlen
akkortól örökké
de addig hagyj még
Angina Pectoris...*

VAK KÖLTŐK VERSEI

Jelige: MÉGIS

Buth Emília

Ágról-ágra

Nem voltak élre fent kések,
messze szűkülő szemrések.
De volt: vihar utáni csend —
harang, mely nyelvtelen
kicseng.
Ha kinyitod a szemed, köd
vesz körül hirtelen. Szemközt
elhomályosul az ablak —
a tárgyak torzók... torzabbak.
Mint tétova ecset alatt,
a rajzlapon, ha megszaladt
a vízfesték, s a vonalak
mentén telt-színek lobbantak —
beszűrődve falni, tépni,
telhetetlen elenyészni
egymást... nincs már más,
csak szürke:
maszatos, zavaros. Tükrre,
szemed vibráló pásztája
befelé fordul. S rád-zárva
magad, már magadban, mintha
született pointillista,
rakosgatod hangból, ízből,
illatból... egy pohár vízből...
érintésből... makacs múltból
a világot. S látod újból,
az ablakkeret kivágta
utcarészletet: itt járda
szalad... ott, a túloldalon,
a tó megrögzött nyugalom.
Látod, nyárfák tapogatnak
hét-egeket, s beavatnak
téged, a fény-sóvárt, a
csoda-lesit — ágról, ágra.

SZONDA KLÁRA

Bosszú

Kaszás II. őrmester ráérosen ballagott hazafelé. Fáradt volt és a nehéz szolgálat után jól esett a külvárosi utcák éjszakai békés csendje. Beszívta az akácok bódító illatát és már előre élvezte a jó, puha ágy pihentető kényelmét. Remek lesz egy nagyot szunyálni! Igaz, a három gyerek már zöldhajnalban felveri majd álmából, mert azok nem férnek a bőrükbe, ha Zénót hazaviszi a szabadnapjain. Annyira szeretik ezt a kutyát, kimennének érte a világból! Igaz, az is szereti az egész családot, különösen a kis Icát, a négyéves prűcsköt. Azt még a hátára is felveszi és ötször-hatszor körülszaladja vele a házat, mialatt a kislány kacagva sikongat örömeiben.

Azám, ni! Hol ez a kutya? Már tudja a nyavalyás, hogy a szokásos pihenőnap következik, mert ahogy a buszról szálltak, ő nyomban lekapcsolta nyakáról a pórát, amit Zénó azzal hálált meg, hogy minden tiszteletről megfélelkezve, örömeiben majd felborította a gazdáját, aztán már vágatott is végig az utcán, de arra azért ügyelt, hogy mindig hallótávolon belül maradjon. Így aztán, mire hazaérték, Zénó ide-oda futkosásában legalább tízszer annyi utat tett meg, mint az őrmester. De hát, bánta is ő! A gazdáját imádtá, de ez a ritkán megkapott szabadság nagy gyönyörűség volt számára.

Lám, már itt is van megint! A holdvilág félhomályából fel is bukkant a hatalmas, karcsú, fekete árnyék. Lihegve torpant meg a gazdája előtt, halkán kaffantott egyet, zölden világitó szemei kérdően tapadtak a gazdira:

— De lusta vagy! Nem tudsz sietni? Én már igazán szeretnék ám otthon lenni!

Kaszás II. őrmester elnevette magát:

— Éhes vagy, cimborám? Na, mindjárt otthon leszünk! Még egy sarok, tudod! De maradj már itt, mellettem, mert kiszaladod a lelkedet!

Zénó engedelmeskedett és most már egymás mellett baktattak tovább a csendes májusi éjszakában, a békés csillagok alatt.

Elérték az utca végét, befordultak a sarkon, onnan már csak tíz háznyit kellett menni, hogy hazaérjenek. Ám a kutya ekkor már végképp nem bírt magával, megugrott és előre-vágatott. Bevett szokása volt, hogy a sarkot elhagyva, futásba kezdett és a kapuban ülve, barátságos farkcsóválással várta az őrmestert, mintha csak ő lenne a házigazda, nem pedig amaz. A játék most is így kezdődött, de egészen másképp végződött, mint egyébkor.

Kaszás II. őrmester arra riadt fel pihenő előtti, lustán

sétáló gondolataiból, hogy pár házzal arrébb a kutya előbb dühösen kurrog, majd a szokásos, hívó ugatásba kezd, mint amikor olyasmit talál, amit nem akar otthagyni. Az őrmester felkapta a fejét, de abban a pillanatban már futott a hang irányába:

— Zénó! Hol vagy? Mit találtál?

A kutya ekkor már csak morgott, egyre halkabban, de annál dühösebben. A törvényszéki bíró háza előtt, a járda melletti árokban állt, valami hosszú, sötét tömeg mellett, amiről nem lehetett tudni, mi csoda, mert az alkácfa rávetődő árnyéka eltakarta.

Gyorsan odalépett a sötét valamihez, végigvillantotta rajta a zseblámpája fényét. Egy ember feküdt az árokban, arcra borulva, a bal karja alágyűrődve, a jobb előrenyújtva, a feje fölé, keze ökölbeszorítva. A fejetetején nagy, sötét zúzódás, melyből még most is szivárgot a vér. Kaszás II. hátán végigfutott a hideg, de már le is hajolt és mialatt a hátfordította a férfit, halkán ezt mormogta:

— No, ez szép szerencse rámnézve... Ki ez vajon? Szent ég! A főbíró úr! Hát, ezt szegényt elintézték! De miért? És ép itt, a saját háza előtt!

Megfordította a torzra vált arcú halottat, mert meg akart róla győződni, valóban a szomszédja fekszik-e ott? Az volt. Kaszás II. őrmester mostmár valóban megdöbbsent, mert eddig még abban reménykedett, hogy talán mégsem jól látta

hátulról, ki fekszik ott. Sajnos, nem tévedett! Odaszólt a kutyának:

— Zénó! Itt maradsz! Én megyek intézkedni. Őrizd!

Zénó morcos pofával ült le a halottól két lépésre, mert ezt a fajta őrseget nagyon nem szeretete, de hát, ha ez az ember nem tud felkelni az árokból, hát addig vigyázni kell rá, míg a gazda elintézi, hogy elvigyék! Kaszás II. őrmester már futott is és egy perc múlva már el is tűnt a sarok mögött, ameről az imént jöttek. Kaszás örült, hogy nem kell messzire mennie, mert a saroktól az ötödik házban volt egy patika, ami épp ügyeletes és onnan telefonálhat.

Zénó nagyon mogorván nézegetett végig a néptelen utcán. Néha vetett egy-egy haragos pillantást az „őrizetesre” is, bár abban bizonyos volt, hogy akit így kell strázsálni, az már nem csinál galibát. Így hát, inkább csak a rend kedvéért pillantgatott oda. Egyébként is, haragudott, mert ha ez az ember nem fekszik itt bele az árokba, akkor rég otthon lennének, ő megvacsorázott volna és nyugodtan szunyókálna a kényelmes kutyaórában! Így meg itt kuksolhat, éhesen, ezt a hullát őrizve! Igaz, míg élt, ez a szomszéd nagyon barátságos ember volt, szívesen eljártszott vele, meg a gazda gyerekeivel, de hát mostmár nem játszik többé!

Végre! Megjött a gazda! Zénó örömmel ugrott elébe, kurta vakkantással jelentve, hogy ő vigyázott és az „őrizetes” megvan! De most aztán menjenek már haza!

Kaszás II. őrmester azonban megállt a halott mellett és csak ennyit mondott halkán:

Maradj, Zénó! Meg kell várunk a többiekkel!

Nem is törődött többé a kutyával, mert tulajdonképp most, visszaérkezve és a halottat újra meglátva, döbbsent rá az eset igazi jelentőségére: megölték a szomszédját! Eddig, a tett fedezésének pillanatától mostanáig csak az évek óta beléidegződött reflexek mozgatták cselekedeteit. Talált egy halott embert az utcán, akit a jelek szerint, agyonvertek. Intézkedni kell, azonnal! De ezen már túl van és most újra itt áll a halott mellett. Mostmár töprenghetett:

„Vajon ki lehetett? Ki és miért? És pont itt, a háza előtt? Nincs nála semmi, még az aktatáskája sem. Hol lehetett ilyen késő este? Ja, persze, a lányáéknál, mert a felesége nyaralni ment a kisebbik fiúval, ő meg hetenként háromszor a lányáéknál vacsorázott. Szegény! Ki tehette? Hiszen olyan rendes, jó ember volt! A gyerekeim majd odatesznek, mert nagyon szerették bíró bácsit! És a szegény felesége... Olyan szépen éltek...”

— Zénó! Mí a fenét csinálsz? Mít hoztál?

A kutya letett a lábához valamit és a farkát csóválva nézett fel rá. Kaszás II. őrmester lehajolt, felvette ezt a valamit. Egy nagy kalapács volt...

Az őrmester amint felkapta, nyomban utállkozva el is ejtette a kalapácsot, mert annak nyele nedves, iszamos volt, valami

ragadós anyagtól. Lámpájával megnézte a kezét, véres volt...

— A szentségit!... Csak nem ezzel ütötték agyon ezt a szerencsétlent? Hol vetted ezt, Zénó? Mutasd! Hol vetted!

A kutya egy pillanattal félretartott fejjel nézett rá, majd a halotthoz ugrott, a földet szimatolva körülfutota, aztán zsinóregyenesen az akácfa felé ment, ott megállt és vakkanással jelzett. Az őrmester odament, megnézte a földet, de mivel nem talált ott semmit, megértette, hogy mit akar a kutya.

Megsimogatta:

— Jól van öregem, ügyes vagy! Megtaláltad a bűnjelet! De most már maradj nyugton, ne ugrálj itt össze mindent!

Ebben a pillanatban a sarkon befordult két rendőrautó, nyomukban a hullaszállító. Kaszás II. jelzett nekik a lámpájával, azok nesztelenül megálltak mellette. A rendőrök kiugráltak a kocsikból és kiszállt a két hullaszállító is. Az őrmester vigyázzba vágta magát a százados előtt:

— Százados elvtárs, Kaszás II. János őrmester jelentem, hogy pihenőre hazajövet, a Retek utca tizenhét számú ház előtt, huszonkét óra harminnégy perckor a kutyám egy halottat talált! Az áldozat, dr. Tirpák Péter törvényszéki bírósági. A fején ütéstől származó nagy seb van, melyet valószínűleg kalapáccsal ejtettek rajta.

— Értettem! Köszönöm! De, honnan tudja, hogy gyilkosság történt, méghozzá, kalapáccsal?

— Jelentem, onnan, hogy az áldozat a hasán feküdt, a seb

meg a tarkóján van! Így hát, csak leüthették hátulról! A kalapács meg azért valószínű, mert a kutyám egy véres kalapácsot hozott a közeli akácfa tövétől. Tessék, it van!

— Ejha! A maga kutyája aranyat ér őrmester! Az áldozathoz mindjárt megtalálja a legfőbb bűnjelet is!

— Meghiszem azt, százados elvtárs! Zénó a legjobb kutya a világon!

— No-no... Márcsak az hiányzik, hogy a gyilkost is elkapja még ma este... A teremtésit, hiszen ezzel a derék szerszámmal egy bivalyt is agyon lehet verni, nem egy embert! Nézzétek fiúk! Tegyétek el jól! Találtatok még valamit?

— Semmit! Az áldozat kb. egy órája halott.

— Éntem! Nos, ha semmi különös, akkor el lehet szállítani! Ti bevonulhattok, én majd gyalog megyek!

IV.

Az autók elmentek, a százados és az őrmester kettesben maradtak, azaz hármásban, a kutyával. Kaszás II. János sajnálkozva nézett az autók után. Felsőhajtott:

— Szegény... nagyon jó ember volt!

— Igen? Mióta ismerte?

— Tíz éve. Akkor vettem meg ezt a házat, és azóta voltunk nagyon jó szomszédok. A gyermekei imádták! Ők már harminc éve laktak itt és az egész környék tisztelte!

— Akkor nem is sejti, ki tehetette?

— Fogalmam sincs!

Az őrmesterék kapujában álltak és cigarettáztak. Újra az őrmester szólalt meg:

— Százados elvtárs! Meghívnam egy kávéra! Jót tesz erre az izgalomra.

— Most? Mindjárt éjfél! Nagyon köszönöm, de az éjjel még aludni is szeretnék! De, nézze már, mi baja ennek a kutyának?

Zénó valóban kezdett furcsán viselkedni: felállt, leült, többször egymásután, majd morogni kezdett. Előbb csak halkán, majd egyre erősebben. Zölden foszforeszkáló szeme erősen nézett az utca túlsó vége felé, ahol egy kocsmáblakai világítottak az utcára.

A nyíló ajtó fényében egy emberalak bukott ki az utcára, hasraesett, de lassan feltápáskodott és tántorgott lefelé az utcán, egyenesen (vagyis cikk-cakkban) feléjük. A százados felnevetett:

No, ez beszívott és úgylátzik, kidobták! Várjuk meg! Megnézzük, kihez van szerencsénk?

— Jó. De én Zénót megköntöm, mert allergiás a részegekre! Na! Ne pattogj, te! Itt a szij, meg a szájkosár, mert van már annak a nyavalyásnak elég baja, nem kell, hogy még te felfordítsd!

— Megtenné?

— Meg! Ez az egy ronda szokása van, de ebből nem enged: ha részeget lát, fellöki!

— Küldje be az udvarra!

— Áh, átugrik a kerítésen! Jobb, ha mellettem van!

A részeg ezalatt lasan bukduc-solt feljűk. Mår hallani lehetett a morgását, mert ez nem dúdolgatott, mint a részegek általában, hanem néha-néha bukkant elő egy-egy értelmes mondat:

— Na... Megmondtam... A fene az anyját... Megmondtam... Velem ezt nem lehet...! Nem hát! Meg is mutattam... Meg én... Na... Csak találjam meg... Hová lett? Mindegy, mert megmutattam...

A százados eléjelépett:

— Álljon csak meg, barátom! Mit akart megmutatni és kinek? Tudja mit? Legyen szíves, mutassa meg az igazolványát! Nagyon szeretném látni! Nem érti? Kérem az igazolványát!

A részeg hátratántorodott a ház árnyékából elébe lépő rendőrtiszt láttán, de egy pillanat alatt félelmesen józan lett... Mår úgy állt, mint a cövek.

— Mit akar tőlem?

— Hallhatta! Igazolja magát!

— Minek?

— Hogy-hogy? Hát csak annak! Igazolja magát!

— Hát ez sajnos, nem megy, százados elvtárs, mert nincsnálam az igazolványom!

— Hát hol van?

— Otthon.

— Igen? Szép! Tudja, hogy ezért büntetés jár?

— Tudom. Fizetem.

— Neve? Foglalkozása? Lakása?

— Gargya András, lakatos.

— A címét nem mondta! Hol lakik?

— Hát... Majd albérltet kereselek...

— Mi az, hogy „majd”? Engem nem a „majd” érdekel, hanem a „most”! Hol lakik?!

— Mi közöd hozzá, tetveszaru? Eredj a fenébe, mert te is megjárhatod még!

Ököllet a tiszt felé csapott, átugrott az árkon és már futott is a sarok felé! Csak hát, nem volt szerencséje, mert Zénó őrjöngve tépte ki magát gazdája kezéből és már nem is rohant, hanem repült a menekülő után! Kaszás II. őrmester ugyan betottyant az árokba a kutya rántásától, de oda se neki! Felpattan és a századossal együtt a rohanó ember után vetették magukat. Zénó azonban sokkal gyorsabb volt, mert már jóval a sarok előtt lefektette az embert; egyszerűen a nyakábaugrott hátulról, mire az persz, nyomban hasraesett. A kutya végigfeküdt rajta és roppant elégedetten morgott. Gargya rémületen nyöszörgött, de moccanni sem mert, amíg a rendőrök leparancsolták róla rabtartóját. A százados felállította:

— Álljon fel! Miért szaladt el? Mire jó ez a cirkusz?

Gargya nem válaszolt, csak egy gyilkos oldalpillantást vetett a kutyára, de az már egész nyugodtan ült a gazdája lábánál, csak a szeme sarkából figyelte a delikvenst.

— Miért szaladt el? Nem válaszol? Hát, így is jó! Őrmester! Bekísérjük ezt az urat, majd reggel aztán elmondja, miért rendezte ezt a cirkuszt?

— Értettem, százados elvtárs! Na, Gargya, hátra arc! Indulás!

Gargya lassan megfordult és mélyen előreesett vállakkal, lehajtott fejjel, megindult a rendőrök előtt a kapitányság felé...

Másnap reggel Gargya ott állt Soós százados íróasztala előtt, merev vigyázz-állásban. Arca borostás és rettenetesen gyűrött volt, meglátszott rajta, hogy egész éjjel nem aludt. A tiszt keményen végignézte. Az ember a nappali világításban egy csöppet sem tett rá jó benyomást. Kereste a pillantását, de az, véreeres, szúrósan fekete szemével makacsul kerülte a tekintetét.

— Nos, Gargya, hogy aludt? Remélem, már kijózanodott, annyira, hogy meg tudja mondani, hol az igazolványa?

— Nem aludtam.

— Hm, hm. Az baj. Nos, hol az igazolványa?

— A zsebemben... Tessék!

— Ejnye! Hallja-e? Miféle cirkusz ez? Ha magánál van, miért nem adta már ide az este? Akkor most nem lenne itt! Kelett ez magának?

— Mert az este még azt hittem, megúszhatom... De az éjjel rájöttem, hogy lebuktam, maguk az erősebbek! Nekem már ügyis minden mindegy...

— Hogy-hogy? Mit beszél? Mi az a magának „minden mindegy”?

— Csak az, hogy minden, mindegy, százados elvtárs...

— Nem értem ugyan, de majd megbeszéljük. Na, hadd lám azt az igazolványt! Ejha!

Hát ez meg mi? Hiszen maga tegnapelőtt szabadult Vácról! A szentségit! Ember! Miért ült és mennyit?

— Gyilkosságért. Tizenöt évet...

— Kit ölt meg?

— A feleségemet.

A tisztnek eszébe jutott valami:

— Miért jött ide? Azelőtt hol lakott?

— Itt laktam. Itt volt a házunk. A szüleim is itt éltek.

— Értem. De akkor miért mondta az este, hogy majd al-bérletet keres?

— Miért? Csak azért, mert nincs már senkim, semmim...

— Nocsak? Mondjon el mindent?

— Mit mondjak? A szüleim meghaltak közben, a fiam eladta a házat és szégyenében kiment az országból. Azt se tudom, merre van? Él-e, hal-e egyáltalán? Hát ezért mindegy már nekem!

— Miért ölte meg a feleségét?

— Miért? A százados elvtárs ugyan mit tenne egy ringyóval?

— Ne engem kérdezzen, hanem arra feleljen, amit kérdeztem!

— Igenis. Nagyon szerettem azt az asszonyt, de mit ért ez? A szülei elkényeztették, majd én is! Ő csak a pénzt szeretettel. De csak addig tartott nála, míg megkapta. Rengeteget gürcöltem évekig, de szekérszámra vihettek neki, mégse volt semmink, csak ő öltözött, mint egy páva! De túrtem, mert szeret-

tem, meg ott volt a gyerek is, a fia. Másikat semmiképp nem akart! Aztán egyszer megjött a „barát” is... Akkor megvertem. Nem ért semmit... Aztán egyszer megyek haza, hát ott hevert az asszony, meg a szeretője az ágyon, pucéran! Az ember kiugrott az ablakon, de az asszonyt megfojtottam...

Elhallgatott. Amit elmondott, azt egyhangúan mondta, hogy érezni lehetett, az évek során ezt ezerszer is végiggondolta, átélte, de már meg is szokta a gondolatot, hogy embert ölt. A százados figyelte és minél tovább nézte, annál inkább megerősödött benne egy gondolat, melyet hiába igyekezett elkergetni, nem sikerült. A kérdés akaratlanul bukott ki belőle:

— A bírót miért ölte meg?

Gargya holtraváltan meredt rá és rekedten suttopta:

— Honnan tudja, hogy én voltam?

— Egyszerű! Maga az este részegen ezt motyogta: „Mondtam, hogy megmutatom! Meg is mutattam!” Most meg, ahogy itt hirtelen rákérdeztem, maga azonnal azt kérdezte, honnan tudom? Hát innen! És most már jobb lesz, ha mindent elmond!

A férfi lecsuklott fejjel hallgatott. Melle zihált, keze remegve szorult ököibe. Percekig vergődött így, aztán ráemelte kiegészített tekintetét az izgalmát nyelő, de türelmesen várakozó tisztre:

— Hát jó. Megöltem a bírót. Agyonvertem. Kalapáccsal.

Hogy miért? Mert tönkretette az életemet! Mit néz? Igen, tönkretette! Az elsőfokú bíróság halálra ítélte, de ez a bíróság másodfokon tizenöt évre mérsékelte a büntetést! Mérséklés? Az hát!!! Maga az eleven pokol!! Tudja mi az, éjjel-nappal együtt élni egy gyilkosság tudatával? Minden éjjel álmodni azzal, akit imádtam, és megöltem... Az maga a téboly! Ha felakasztanak, nem kellett volna ezt átélnem! De nem, a tisztelt bíró úr „megkegyelmezett...!” Ejh!

— És most ismét embert ölt!

Ez más! Ez gyönyörűség volt, mert ezt gyűlöltem!!! Megölném még tízszer is, de csak egyszer lehetett!!!

Őrült! Ne beszéljen így!

— Ez az igazság! A szüleim a harmadik évben meghaltak, a tizenhárom éves fiam állami gyerek lett... Akkor határoztam el, hogy bosszút állok! A további időben csak ez a gondolat éltetett... Ápoltam, becéztem, mint egy kedves vágyat... Az utolsó hetek voltak a leghosszabbak, mert féltem, meghal közben, mert akkor se volt már fiatal. De élt! Tegnap reggel értem ide. Vettem egy kalapácsot, az este megles-tem... A többit tudja! Csak a kalapácsért nem kellett volna visszamennem!

Elhallgatott. A tiszt borzadva nézte és lassan felállt:

— Gargya András! Emberölésért letartóztatom!

Az 1986. évi irodalmi pályázat értékelése

Két kategóriában, jelígesen meghirdetett irodalmi pályázatra összesen 34 vers és 7 novella érkezett.

A beérkezett anyag elbírálására rangos és közkedvelt irodalmi hetilapunk, az *Élet* és *Irodalom* három munkatársa vállalkozott:

Faragó Vilmos főszerkesztő-helyettes,

Alföldy Jenő és Széki Sándor munkatársak.

Mindhárman, külön-külön is ismerték a teljes, beérkezett anyagot, melyről a véleményüket és a rangsorolást közösen alakították ki. A bírálatokat természetesen jelígesen adták meg, mivel a pályázók személye ekkor még nem volt ismertes.

A versek helyezése:

I. „Barbizon” A szerző verselési biztonságról, szerkesztési arányérzékről tesz tanúbizonyosságot. Szép metaforákat, elegáns csattanókat használ.

II. „Napfogyatkozás” Pontos megfogalmazását tapasztaltuk annak az életérzésnek, amelyet a „Sötétben élés” teremt. Jól, sőt a Megcsodálom című versében bravúrosan rímel.

III. „Mégis” A gyengénlátás állapotának személyes átéltségű, pontos rajzát adja érett verseléssel, szakmai bizottsággal.

A prózai írások helyezése:

I. „Őszi vihar”. Novella-műfajú és értékű írásában hitelesen tudósít egy tragikus balesetről és a harcról a baleset szenvedő hőséneke talponmaradásáért.

II. „Virágot Algernonnak...” Eleven, jó légkörű beszámoló „egy nap csodáiról” és hiteles igazolása a tételnek, mely szerint a „jósággal mindenkit fel lehet támasztani”.

III. „Kedves Booper”. Végig dialógustechnikával íródott; a pályázó jól tud bánni ezzel a technikával.

Összefoglalva:

A verses pályaművek sokkal nagyobb tehetségről vallanak, mint a prózai művek. Előbbiekből vers-szakmai tájékozottságra lehet következtetni, az utóbbiak zömmel szakmailag bizonytalan próbálkozások. Meglepte mindhármukat, hogy mennyi fény ragyog és mennyi szín vibrál a külvilágról készített rajzolatokban.

Vers pályadíjasok:

- I. Ihász-Kovács Éva
800,— Ft
Budapest
„Barbizon”

- II. Juhász Imre 600,— Ft
Gálosfa
„Napfogyatkozás”

- III. Buth Emília 400,— Ft
Katal
„Mégis”

Novella pályadíjasok:

- I. Juhász Imre 800,— Ft
Gálosfa
„Őszi vihar”

- II. Babits Zsuzsa 600,— Ft
Budapest
„Virágot Algernonnak...”

- III. ifj. Kovács Vendel
400,— Ft
Százhalombatta
„Kedves Booper”

Dícséretet érdemel:

Juhász Imre „Egyszer volt” című írása,

ifj. Kovács Vendel „Fortiszirmú fortissimo” című verse,

Dani Ferenc „Honorarium” című verse.

A pályázat valamennyi résztvevőjének — a díjazottaknak külön is — gratulálunk! Várjuk továbbra is jelentkezésüket, eredményes munkát kívánunk.

Felhívás

az 1987. évi
irodalmi pályázatra

Hagyományos irodalmi pályázatunkat ez évben is meghirdetjük. A szövetség minden tagja pályázhat — hivatásos irodalmárok kivételével.

Vers és novella kategóriában lehet olyan műveket benyújtani, melyekkel még nem vettek részt pályázaton és közzésre még nem kerültek.

Felhívjuk a pályázni kívánók figyelmét arra, hogy ugyanazon szerző novella és vers kategóriában is indulhat.

A verssel indulók három költeménnyel, a novellával jelentkezők egy művel vehetnek részt a pályázaton, melynek terjedelme kettős sortávolsággal készült hat gépelt oldal lehet. Kérjük, hogy a jeligével beküldött anyaghoz zárt borítékban csatolják a pályázó nevét és pontos címét.

Amennyiben a versenyző háromnál több verset, illetve egy-nél több novellát küld be, vagy a zárt borítékban közölt adatok hiányosak, a pályázaton nem vehet részt.

Beküldési határidő: 1987. augusztus 31.

Címünk:

Vakok és Gyengénlátók

Országos Szövetsége

Budapest XIV.,

Május 1. út 47.

1146

Tisztelt Pályázók!

Kérjük a közzétett felbetelek pontos betartását és várjuk pályaműveiket.

Egy koncert margójára

Immár közel két évtizede Németh Tamás minden esztendőben ad egy koncertet a Zeneakadémián, és aki kíváncsi egyetlen művészünkre — de legalábbis egyetlen koncertező művészünkre — ez év április 12-én is tanúja lehetett ennek az eseménynek. Sokan voltak kíváncsiak: többnapos folyamatos esőzés ellenére a kisterem (a karzati résszel együtt) szinte teljesen megtelt az érdeklődő közönséggel. A műsor első felében Mozart és Beethoven, a második felében Schubert, Schumann és Chopin műveket hallhattunk.

Nyilvánvalóan sokféle „füllel” lehet hallgatni egy műsort, attól függően, hogy a fül mögött a hozzátartozó fejében milyen tudás, élettapasztalat és indulat húzódik meg. Miközben hallgattam a jól ismert darabokat, többször felvillant bennem a kérdés: mi sarkallja ezt az öntudatos művészt: a szereplési vágy? a közlési vágy? Még ha a most elhangzott darabokat hallhattuk is tőle már több ízben a különböző koncerteken, az tudni való, hogy a felkészülés, egy teljes estét betöltő hangversenyanyag kigyakorlása óriási idő- és energiaráfordítással jár. Magyarországon nagyon kevesen vannak, akik hangversenyzésből élnek meg, Németh Tamás abból keresi kenyerét, hogy tanít zeneiskolában és a Zeneművészeti Szakközépiskolában. Bár szereti a tanári munkát — vagy talán éppen

ezért is — kevés ideje marad a gyakorlásra, különösen repertoár bővítésre. Németh Tamás zongorajátékában megszoktuk és megszerettük a technikai biztonságot (a vakok között egyenesen virtuóznak számít), a megszólaltatott hang — legyen erős vagy halk — tónusosságát, tartalmasságát, a témák karakterisztikus kifejtését, a közhelyek kerülését, a zenei gondolatok sajátos, önálló értelmezését, a robbanékonyt és rámenősséget; feltehetően az említett nehéz felkészülési körülmények sors-társ-művészünk eme erényeire visszafogó hatással voltak a mostani hangversenyen.

Kérem a kedves olvasót, engedjen meg egy kis privatizálást, talán nem is annyira magán jellegű dolog, amit alább mondani fogok. Én mindig figyelemmel követtem Németh Tamás művészi és tanári pályáját, jóllehet a földrajzi és egyéb távolság elsodort bennünket egymástól. Több mint öt évvel ezelőtt egy baráti beszélgetésben javasoltam neki, hogy ne olyan darabokból állítsa össze a műsorát, amit sokan játszanak, alakítson ki magának egy sajátos profilú repertoárt. Jelentős zenetörténeti és szociális küldetést teljesítené pl. azzal, hogy a vak szerzők műveinek tolmácsolását felvállalná és állítom, hogy ezzel az egész társadalom érdeklődését is jobban felkeltené

LAK ISTVÁN

A Felvidéki Népi Együttes Budapesten

Az előzmények

1987. március 21-én, szombaton este a Zobor-vidéki Népi Együttes szerepelt szövetségünk székházában. Az együttest a XIV. kerületi Hazafias Népfront keretében működő Népművészeti Baráti Kör hívta meg. Nem ez volt az első alkalom, hogy felvidéki népi együttes szerepelt székházunkban, hiszen 1983. december 3-án az ipolyvarbói dalosok is adtak már műsort nálunk.

Szövetségünk Landini Együttesének tagjai is örömmel várták az érkező Zobor-vidéki, egykori vendéglátóikat. Hiszen együttesünk 1981-ben és 1983-ban már szerepelt Gímesen és Lédecen e két Zobor-vidéki faluban. Így délután a vendégek érkezésekor zenészeink és a

(Folytatás a 19. oldalról)

a maga művészi tevékenysége iránt. Fel kell kutatni a vak szerzők műveit Magyarországon és akár világszerte, kiderül majd, hogy egész kincsesbányát hagytunk eddig feltáratlanul.

Mi, a VV. olvasói, mint közönség a vak szerzők kompozícióit megszólaltató művész koncertjein — ha Németh Tamás elszánja magát — jó szívvel fogjuk támogatni fáradozásait.

Dr. Hohl József

népi együttes tagjai közül többen is ismerősként, boldogan köszönthették egymást.

Nagy volt az érdeklődés a vendégszereplő együttes műsora iránt. Az említett baráti kör szervezői jól előkészítették a rendezvényt. Az előadás kezdetén székházunk nagytermében már minden ülőhely foglalt volt. Zenészeinkkel és több sorstárssal együtt részese lehettem e felejthetetlenül szép estének.

Halász Péter a Honismeret című folyóirat szerkesztője köszöntötte a Zobor-vidéki együttest és a megjelentek sokaságát, majd rövid bevezetőjében többek között a következőket mondotta: „A Zobor-vidéki magyarság az egyik legszékibb magyar népcsoport, amely a XVII. századtól nyelvszigetként éli az életét... Egy olyan népcsoport kultúráját és művészetét hozták el nekünk, amelyre Kodály Zoltán is az elsők közt figyelt fel. Hiszen az ilyen peremterületen élő csoportok mindig a legrégebbi, legértékesebb alkotásait őrzik a nemzeti kultúrának... A Zobor-vidéki magyarok a végeken élnek. A nyelv fegyverével harcolnak, így őrzik, védik magyarságukat, kultúrájukat.”

A Zobor-vidék

Az együttes műsora előtt, félórás diavetítés volt. A fel-

vételeket Virt István, fiatal budapesti tanár, néprajzos készítette, aki már évek óta gyűjt néprajzi anyagot a Zobor-vidéken. A tehetséges, mindenre odafigyelő Virt István nevével remélhetően a későbbiek folyamán is még sokszor fogunk találkozni a néprajz tudományában. A lelkes fiatal tanár gazdag gyűjteményéből, kiváló felvételeiből válogatta össze igen értékes, jól szerkesztett műsorát. Felvételeit nagyon jó előadása egészítette ki, élénk varázsolta a tájegységet, „elvitt bennünket a Zobor-vidékre”.

Zobor szavunk a szláv sobors kifejezésre vezethető vissza, amely gyülekezetet jelent. A Zobor-vidék Nyitra városától északra és keletre, a Nyitra folyó két partján, a Zobor-hegy körül található. Az itt élő lakosság a honfoglalás koráig visszanyúló, szélesebb kiterjedésű nyitrai magyarság XVII. század óta elszigetelt, sajátos fejlődésű és kultúrájú maradványa. A Zobor-vidéki falvak peremtáji helyzete, magyar nyelvszigetté válása számos archaikus jelenség és jellemző vonás fennmaradását eredményezte, amelyek különösen a folklórban az utóbbi évekig töretlenül éltek. Kodály Zoltán itt kezdte a népzenei gyűjtést, századunk első évtizedében. E tájon gyűjtötte többek között: A csitári hegyek alatt, Gerencséri utca, Lányok ülnek a toronyban, Meghalok, meghalok, Piros alma mosolyog a dombtetőn kezdetű népdalt. Kodály itteni gyűjtése alapján dolgozta fel Villőzés című művét. A Zobor-vidéki magyar lakosságú

falvak központja a 45 000 lelket számláló Nyitra. Ezen az egykori megyeszékhelyen mezőgazdasági és pedagógiai főiskola is működik, ez utóbbi magyar tanárokat is képez. A zoboralji lakosság Nyitrán és a tájegység mezőgazdasági üzemekben talál magának munkát. A községekben mintegy 13 000 magyarnyelvű lakos él. Az 587 m magas Zobor-hegy körül elhelyezkedő tájegységet Zoboraljának is szokták nevezni. E tájegységhez 13 falu tartozik. Ezek közül Egerszeg és Vicsapáti a dél felé tartó Nyitra folyó jobb partján található, ezért e két helyet vizmegi falunak nevezték, lévén, hogy a Nyitrán túl vannak. Béd és Menyhe községek a Nyitra bal partján, a Zobor-hegy nyugati oldalán vannak, ezért ezeket hegymegi falunak nevezik a többi zoboralji falvakban. A Zobor-hegytől keletre és délre helyezkednek el a többi községek: Alsóbodok, Csitár, Gerencsér, Geszte, Gímes, Kolon, Pográny, Zsére és a sok tekintetben más kulturális sajátosságokat mutató Barslédec.

A bemutatott közel 50 felvételtől elevenítsünk fel néhány képet. A gímesi vár romos maradványait láthattuk az elsők között. A várat 1245-ben kezdték el építeni. A Forgáts grófok őse, Ivánka azért kapta meg e területet, amely nagyjából a mai Kosztolány, Lédec és Gímes területével esik egybe, mert IV. Béla életét megmentette az őt üldöző tatárok ellenében. Egy másik felvétel a lédeci templomot mutatta, itt azt a harangot őrzik, amelyet 1315-ben Lukács plébános sa-

ját kezüleg öntött, ezen adatok latin nyelvű írással található a harang oldalán. A következő felvétel a koloni templomot mutatta, amely a vidék egyetlen Szent Istvánra felszentelt temploma. Kolonban az idősebbek mind a mai napig úgy beszélnek róla: „Ezt a templomot Szent István király ama rendeletére építették, hogy minden tíz falu építsen egy templomot.” Az épületet a XVIII. században átépítették.

A Zobor-vidéki falvak jellegzetes porta elrendezése volt az ún. hosszúkertes vagy hosszúportás ház. Ezek úgy alakultak ki, hogy a nehéz gazdasági helyzet következtében az itt élőknek nem volt lehetősége telek vásárlására, ezért a meglévőre építkeztek tovább a család leszármazottai a szülői ház folytatásában. Így 200—300 m hosszú portát is lehetett találni. Egy zsérei házat is láttunk, amelyen ún. bolthajtásos bejárati ajtó volt. Az ajtó felett kialakított bolthajtást ezen a vidéken gádornak nevezték. A gádoros kiképzés nemcsak a táj építészetére volt jellemző, szép látvány, hanem gyakorlati jelentőséggel is bírt; tüzesetkor felfogta a lehulló égő törmelékét és így a lakók könnyebben menekülhettek ki a házból. A háromszatú lakó épület középső része a „pitar” volt, onnan vezetett ki a szabadkérmény is. A pitarban volt a kemence, amelyet ezen a vidéken siskónak neveztek. Láthattuk azt a lédeci házat is, amely 1880-ban a falu első cseréptető háza volt. Régebben e tájon is nád- és szalmatető házak voltak. Lédecen a szőlőhegy-

ről is készültek felvételek. E szőlőhegyen van Nyitra sor és barsi sor. Ez azzal magyarázható, hogy Lédec a múlt század végéig gyakorlatilag két megyéhez, Nyitrához és Barshoz tartozott. A község közepén folyó Dervence patak volt a megyehatár. A múlt század közepe óta a település Bars megyéhez tartozot ezért nevezték Barslédecnek, hivatalosan azonban csak Lédec a falu neve. A két megyéhez tartozás emlékét ma már csak a szőlőhegyi pince sor elnevezése őrzi.

Néhány évvel ezelőtt Pogrányban gyűltek össze a Zoboralji falvak lakói, hogy fellevenítsenek egy régi lakodalmost. Az egykori lakodalmak emléke ma már csak a tollfosztókban kerül elő.

Végezetül néhány, a halállal, a gyásszal kapcsolatos felvétel következett, gyászviselet, fából készült, szépen faragott kereszt, síremlék volt látható. A fából faragott síremlékek egészen a két világháború közti időszakig voltak használatban.

Nagy öröm, élmény volt a szép bemutató és az értékes előadás, hiszen a jelenlévők közül a legtöbben most ismerkedhettünk meg közvetlenül, részletesen a Zobor-vidékkel az ott élő emebrekkel.

A Zobor-vidéki Népi Együttes műsora

A diavetítés után következett az együttes műsora, amelyben Gyökereink címmel népszokásokat mutattak be István naptól Szent Iván napjáig. Az

együttes vezetője Jókai Mária, tanítónő mondott rövid bevezetőt. Ő mondta el a műsor nagyobb egységei közt elhangzó összekötő szöveget és a teljes napokhoz kapcsolódó ismertetőket. Kedves, közvetlen szavakkal kissé meghatódva kezdte bevezetőjét: „Zoboralja művészetét hoztuk el a vidék legkeletibb falujából Lédecről. A falu és a falvak szeretetét hoztuk magunkkal. Nehéz szívvel, de annál nagyobb szeretettel jöttünk. Fogadjanak minket olyan szeretettel, mint ahogyan mi készültünk és érkezünk. Együttesünk tulajdonképpen egy éneklő csoport, a dalokon kívül bemutatjuk a sok, szép régi szokást. Ha nem is élnek már e szokások, de a szívekben az emlékekben még őrizzük őket.”

Először Istvánnapi köszöntő következett. Ez énekes formában talán Lédecen maradt fenn a legtovább. Ezt követte a gyerekek Balázsolása, amelyben a tanítónak gyűjtöttek és iskolába hivogattak. A gyerekek folytatták tovább a játékot a tananajozással. Ez a tananajozó vasárnap farsang előtt egy héttel volt a Zoboralján. Tananajozni a kislányok jártak. Farsangvasárnap a férfiak sardóztak, vagyis farsangoltak. Lédecen farsangoltak, a többi faluban sardóztak. A farsang nemcsak a mulatságot, a vidámságot jelentette, hanem ilyenkor választották meg a falu tisztviselőit is. A farsangi időszak volt a lakodalmak ideje is. A lakodalom valójában egy sorsforduló az ember életében. Az együttes ízeltöt adott a lakodalmak hangulatából. A la-

Zobor-vidéki „felelgetős”

kodalom sok apró részleteiből állították össze műsorukat. A készülődés, a lány és legény elköszöntése, búcsúztatása szüleitől, testvéreitől, pajtásaitól, az esküvő és a lakodalom lezajlása. E mozzanatok közben sok szép dalt hallottunk. A dalok közben tréfás veszekedők, csúfolódók, népi rigmusok hangzottak el. A lakodalmak végén Lédecen hajnalégetés volt. E szokással kapcsolatban Jókai Mária elmondta: „Ezt a hajnalégetést a 92 éves Fazekas Mihály bácsitól jegyeztem le, aki még ma is él. A hajnalégetéskor az új menyecskének kellett megmutatni ügyességét. Egy tüzet raktak a berek közepén és azt kellett neki átugrani. A tűzgrás egy új életre való átlépést, tűzkeresztiséget jelentett.” A tűzgrás szokása a többi zoboralji faluban a lédecihez képest, formáját és időpontját tekintve eltérő volt.

A lakodalmas után a tavaszvárás, a bójtai időszak szokásai

következtek. Ezek közül legjelentősebb volt a virágvasárnapi Villőzés, amelyet minden Zobor-vidéki faluban ismertek és játszottak. Villőzésnek vagy haj, villónek, haj kikicémnek, kikicémnek, zöldágolásnak, de cicedákolásnak is nevezték e szokást. A lányok végigjárták a falut, magukkal vitték a telet jelképező bábut, a Kicét. Ezt kint a pataknál meggyújtották, majd a vízbe dobták, hogy ezzel elűzzék a telet. Ezután visszamentek a faluba, magukkal vitték a Villót, a feldíszített, felszalagozott fűzfaágat, a tavasz jelképét. Néhány szép dalt hallottunk e gimesi villőzés közben. A villózással egy időszakban volt a leányavatás, amelyet 'ulioskázásnak neveztek. Ezt a szokást egyes falvakban már feketevasárnap (húsvét vasárnapja előtt két héttel) megkezdték. E szokással egy időben barátnő és keresztanya választás is volt.

Zobor-vidéki lakodalmás

Karasz Lajos fotói

Ezután a nyári időszakhoz fűződő szokások következtek. Ezek közül legjelentősebb volt a Szent Ivánnapi tűzgrás. A lányok az eltett májusfa ágának egy darabját titokban a tűzre dobták és közben amire gondoltak, szerintük az teljesült. Azoknak az asszonyoknak, akiknek az első gyermeke meghalt, tilalomfeloldó nap volt június 24-e, mivel ők addig nem ehettek cseresznyét. Az idősök pedig betegségeiket mentek gyógyítani a tűzhöz. A Szent iváni tűznél párolt füveknek, megperzselt faágaknak gyógyító varázserőt tulajdonítottak. A fiatalok tűzgrása közben párosító és párválasztó dalokat énekeltek.

Igazán felejthetetlen élményben volt részünk ezen az első tavaszi estén. Sok szép régi népszokást láthattunk, hallhattunk. Kedves, friss, lendületes volt a gyermekek játéka. Nagyon jó összhatást keltett a fel-

nőttek nők, férfiak játéka, éneke és tánca. A hálás közönség hosszantartó tapssal jutalmazta a vendégszereplő együttes értékes, színes műsorát. Ezúttal is köszönjük nekik, hogy eljöttek hozzánk, és előadásukkal, dalaikkal örömet szereztek mindannyiunknak. Végezetül vendégeinkkel együtt énekeltek el A csitári hegyek alatt kezdetű népdalt. Felemelően szép, ünnepélyes és megható volt ez a záró jelenet.

A hagyományok őrzése és továbbadása

Az előadás után elbeszélgettem Jókai Máriával, néhány nap múlva pedig Virt Istvánnal. Tőlük sok mindent megtudtam a Zobor-vidéki falvakról, és az ott élő emberekről. A mai zoboralji falvakban folyó kulturális munka szervezője, fő irányítója Jókai Mária. Ő három évtizede tanít, hihetetlen erővel, fáradságot nem ismerve, különös elhivatottsággal, nagy-

nagy szeretettel végzi áldozatos, szép munkáját. Tanítványait a szülőföld szeretetére, egymás megbecsülésére, a hagyományaik ápolására neveli. Az iskolai tevékenység mellett már régóta végzi a kulturális munkát a falvakban. A Villő gyermekcsoport 22 évvel ezelőtt alakult meg Gimesen Jókai Mária vezetésével. Szlovákia területén e legrégebbi gyermekegyüttes már nagyon sok országos versenyt nyert. Több alkalommal is jártak hazánkban, mindig szép sikerrel szerepeltek. A Villő csoport tagjai nagyszüleiuktől, szüleiuktől összegyűjtötték a még élő népdalokat, és az emlékekben meglevő gyermekjátékokat, amelyeket később színpadon is előadtak. Azáltal, hogy a dalokat, játékokat, nemcsak énekeltek, játszották, hanem elő is adták, a régi hagyományokat tették folyamatossá, élővé. Egy emlékkiadvány füzet is megjelent a Villő gyermekcsoportról, amelyet Jókai Mária írt és szerkesztett.

A Zobor-vidéki daloskedvű felnőttek 18 évvel ezelőtt hozták létre népi együttesüket, amely Lédecen működik. Jókai Mária iskolai tevékenysége és a két együttes vezetése mellett valamennyi faluban végzett, végez gyűjtő munkát, amelynek során minden menthető szellemi, tárgyi emléket megment lelkes támogatóinak segítségével. A régi dalok, szokások megmentéséért nagyon sokat tett a már említett Fazekas Mihály bácsi, aki Lédecen él. Ő már gyermek és ifjú korában is sok dalt és történetet tudott. Azon kevés élők közé

tartoziik, akiktől Kodály Zoltán is gyűjtött népdalt. Tőle jegyezte le 1908-ban többek között a Lányok ülnek a toronyban kezdetű dalt is. Mihály bácsi egyéni életével és tetteivel mindig példát mutatott a falu lakosságának.

Az együttes sok helyi gyűjtésű dalt, szokást elevenített meg már színpadon. Számos országos találkozón, köztük a Tavaszi szél elnevezésű népdalversenyen is bemutatták művészetüket országukban. A CSE-MADOK (Csehszlovákiai Magyarok Kulturális Szövetsége) segítségével a Zobor-vidéki Népi Együttes előadásában megjelent egy hanglez, Zoboralji lakodalmas címmel, amelynek anyagát Jókai Mária gyűjtötte és szerkesztette. Az együttes ruháit a nagyszülőknél, szülőknél még meglévő egykori viselet darabjaiból gyűjtötték össze. A hiányzó ruhákat, kelméket idős emberek irányításával, segítségével készítették el. A lelkes hagyományörzők a falvakban még megtalálható, de már pusztulásra ítélt tárgyi emlékeket is összegyűjtötték és gyűjtik amíg csak lehet. Ezek között található: bútorok, ládák, edények, ruhák, a bakter éjszakai kürtje, gazdasági eszközök és egyéb használati tárgyak, szerszámok. Az összegyűjtött, megmentett sok-sok értékes anyagot sajnos csak a régi iskola eléggé rossz állapotban levő két termében tudták elhelyezni. A léceci kis falumúzeum zsúfolt, de rendezett, minden ott levő anyag feliratozott.

A Zobor-vidéki kisebbségi sorsban élő magyarságot összekapcsolja az anyanyelv szere-

tete, ápolása és ragaszkodása saját nemzeti kultúrájához. Az együttes tagjai, a szellemi és tárgyi emlékek lelkes gyűjtői különös feladatnak tekintik a hagyományok ápolását és továbbadását. A sok-sok gond a napi munka mellett a gyerekeknek és a felnőtt együttes tagjainak van ideje a közös éneklésre, a próbákra. Munká-

jukról mai világunkban csak a legnagyobb elismerés hangján szólhatunk. Az elődök alkotásait teszik közkinccsé, munkájuk nemzeti kultúránkat gyarapítja. Az áldozatos, küzdelmes, nemes, szép munkához további sikereket kívánunk az együttesek valamennyi tagjának az értékek megmentőinek és különösen Jókai Máriának.

JOHN GRIBBIN

Görgényi Miklós
fordítása

Hogyan született a föld?

Kezdetben egyáltalán semmi sem volt. A tér, az idő, és lakóhelyünk, a világegyetem anyaga egyszerre keletkezett egy szupersűrűségű tűzgolyóban mintegy 15 000 millió évvel ezelőtt, egy tűzgolyóban, melyet „big bang”-nek, nagy robbanásnak nevezünk. Ahogy a világegyetem tágult és hűlt, a szétterjedő anyag kezdett ritkulni, majd hatalmas hidrogén-gázfelhők álltak össze, később szétszakadoztak, önmagukba összeomlottak, csillagokat és galaxisokat hozva létre. Kb. 10 000 millió évvel ezelőttre a galaxisok, mint a mi Tejútrendszerünk, mindegyikükben néhány ezer millió csillag, mint a világegyetem alapvető egységei, már kialakultak. Minden egyes galaktikában csillagok születnek, élnek és elpusztulnak, a galaktika középpontja körüli, hosszú pályáikon keringve, míg maguk a galaxisok

egyre távolabb sodródnak egymástól az állandóan táguló univerzumban.

Napunk és naprendszerünk a galaktikus környezet tipikus képződményei, de a mi Napunk nem volt a kozmikus éjszakában felragyogó első csillagok egyike. Azok a korai csillagok kizárólag hidrogént és némi héliumot tartalmaztak; az összes többi elem a csillagok belső részében zajló magreakciók során keletkezett és akkor szóródott szét a világűrben, amikor ezek az első csillagok szétrobbantak. Így amikor — valamivel több mint 4000 millió évvel ezelőtt — a mi Napunk volt születőben, már olyan hidrogén-gázfelhőből formálódott, melyben jócskán voltak más anyagok is, — mint például vas, szén, oxigén és nitrogén; anyagok, melyekből a magába roskadó gázfelhőben kialakultak a bolygók.

A naprendszer bolygói főleg a Naptól való eltérő távolságuk miatt különböznek egymástól. A formálódó fiatal Naphoz legközelebb levők voltak a legnagyobb hőségnek kitéve, és ez sok könnyű anyagot kisépért az űrbe. Ezért kicsiny sziklás képződmény a Merkúr, a Vénusz, a Föld és a Mars. Messze künn, távol a Nap kohójától azonban metánt, ammóniát vagy más ilyen könnyű gázt is foglyul ejthetett és megtarthatott a formálódó bolygó. Az óriásbolygók — a Jupiter, a Szaturnusz, az Uránusz és a Neptunusz — valószínűleg ugyanolyan mennyiségű sziklás, kőzetanyagot tartalmaznak, mint a Föld, de ez a hatalmas gázburkok alatt mélyen el van temetve. Ezekkel itt most nem kell törődnünk, de érdekes és tanulságos lesz, ha néhány összehasonlítást teszünk űrbéli otthonunk, a Föld bolygó és két legközelebbi szomszédja, a Vénusz és a Mars között.

A kicsiny anyagfelhő, mely összezsugorodva bolygónkat eredményezte, azon a nagyobb felhőn belül, mely összeomolva a naprendszert hozta létre, valószínűleg főként szilíciumvegyületekből, vas- és magnéziumoxidokból állt, de kisebb mennyiségben tartalmazta az összes többi elemet, beleértve az élet számára oly fontosakat is.

Ahogy a Föld formálódott, felforrósodott. Először a gravitációs energia alakult hővé, ahogy a részecskék az ősbolygóra záporoztak és becsapódtak. Ehhez adták hozzá hőjüket a növekvő bolygó magjában levő radioaktív elemek, ahogy stabil

elemekre bomlottak; ez a folyamat lassabb ütemben ma is zajlik.

A fiatal, vasban gazdag bolygó minden bizonnyal olvadt állapotban volt a kialakulása utáni első néhány száz év során, aminek következtében olvadt vasceppecskék furakodtak le a Föld magja felé, keresztül a könnyebb kőzetanyagon, mely a felszínen lebegve maradt és szilárd bevonatot alkotott, amint a kéreg hült. Az általunk lakott kéreg összetétele a Föld anyagának tömegére nézve nem tipikus — és a légkör, melyet belélegzünk, még kevésbé jellemző a bolygó egészére.

A földkéreg 6% vasat tartalmaz, de a bolygó egésze 35%-nyit. A szilícium, mely az egész Föld tömegének 15%-át teszi ki, a kéreg 28%-át adja, különböző oxigénvegyületei a szilikátközetek. A kontinensek anyagának zömét a legkönnyebb kőzetek — főként gránit — alkotják, de az óceánok talaja bazalt, vagyis jóval nehezebb kőzet.

A felszíntől a középpontig a Föld réteges mint egy hagyma, a legkönnyebb anyagok találhatók kívül és a legsűrűbbek a magban. És ez a szétválasztódási folyamat többé-kevésbé le is zajlott 3900 millió évvel ezelőttre, mindössze 600 millió évvel a bolygó keletkezése után. A geofizikusok onnan tudják ezt, hogy a földkéreg legöregebb kőzeteinek korát sikerült meghatározniuk, mérve a megmaradt radioaktivitást; a bolygó réteges szerkezetére pedig a földrengéshullámok vizsgálatából jöttek

rá, melyek a különböző rétegeken elhajlanak és eltorzulnak.

Mindazonáltal a Föld belsejének a képe ily módon csak elnagyolt körvonalakban határozható meg. Az úttörő munkát végzett geofizikus, Sir Edward Bullard egyszer azt mondta nekem, hogy „amikor a Föld szerkezetét a földrengések tanulmányozásával akarja valaki meghatározni, az olyan, mint ha egy vak ember próbálná egy zongora szerkezetét meghatározni pusztán azokat a hangokat figyelve, melyeket a hangszer ad, ha lelökik egy lépcsősoron”. És igaz, hogy a tudósok többet tudnak a távoli csillagok összetételéről, mint a Föld mélyéről a talpuk alatt; de hát a csillagokat látni lehet!

De legalább elnagyolt körvonalakban van képünk a Föld belsejéről. A felszínről indulva, sziklás, köves golyón élünk, melynek átlagos sugara 6372 km, a sarkoknál kissé lapult. A külső burkok, vagy kéreg, a bolygó térfogatának csak 0,6%-át képviseli. A kéreg alatt, melynek vastagsága 5 és 35 km között váltakozzik, éles határvonal van, ennek neve Mohorovicics diszkontinuitás vagy Moho.

Ez jelzi a köpeny tetejét, mely réteg azután 2900 km mélységig terjed és a Föld térfogatának 82%-át teszi ki. A tetejéhez közel a köpeny részben olvadt, állaga olyan mint a sűrű tejbegrízé vagy a csatagos, olvadó jégé. A gyengeségnek ez az övezete, melyet asztenoszféranak neveznek, igen nagy fontosságú, mert a kéreg rajta el tud mozdulni és

a kontinensek ezért a glóbuszon szabadon vándorolhatnak. Nagy vonalakban szemlélve úgy tűnik, hogy a köpeny három zónából áll; a felső köpeny kb. 370 km vastag, ezt 600 km vastag átmeneti réteg választja el az alsó köpenytől, melynek vastagsága 1900 km.

A köpeny alatt van a magma; a külső mag 2100 km vastag, majd maga a belső magma, melynek sugara mindössze 1370 km, a Föld középpontjában. A külső magma az olvadt vas régiója, ahol a Föld mágneses mezeje gerjesztődik.

A Vénusz és a Mars a Földhöz hasonló sziklás, köves bolygók, felépítésük is hasonló. De a mi bolygónkat vízóceánok borítják, míg a Mars hideg, száraz bolygó, ritka légkörrel, a Vénusznak viszont szupersűrű atmoszférája van, mely izzó-forró felszínre borul. Úgy tűnik ezek a különbségek egyenesen következnek abból, hogy e két bolygó a Földtől eltérő távolságban van a Naptól.

A csillagászok és geofizikusok ma úgy hiszik, hogy e három bolygó egyikének sem volt gázburka közvetlenül kialakulásuk után. Ami gáz születésükkor jelen lehetett, azt elűzte a Nap heve. Egyszerű fizikai számítással meghatározható, mi lesz az egyes sziklás golyóbisok felszíni hőmérséklete különböző távolságra a Naptól, ha már egyszer a Nap lenyugodott és egyenletesen ragyog. A Vénusz esetében a kiegyensúlyozott hőmérséklet értéke, amikor a Napból érkező meleg éppen egyenlő a kisugárzott hőmennyiséggel, 87 C fokra adódik, a Mars esetében — 30

C fokra. Ezek az adatok, ne ledjük, levegőtlen bolygókra vonatkoznak.

Mindhárom bolygón elkezdődött a légkör kialakulása, amikor vulkánikus tevékenység révén széndioxid és vízpára tört elő (talán meglepő, de az egyik legfőbb dolog, ami a tűzhányó izzó kemencéjéből előtör, vízgőz). Ámbár 87 C fok még mindig alatta van a víz forráspontjának, a hőmérséklet a Vénuszon már így is elég magas volt ahhoz, hogy a vulkánosságából származó nagy mennyiségű vízpára a levegőben maradjon a széndioxiddal együtt.

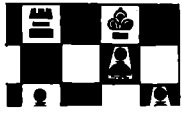
Mind a vízpára, mind a széndioxid igen jó hatásokkal ejtik foglyul az infravörös (hőszállító) fénysugarakat; ezt a jelenséget hívják „üvegház hatás”-nak. Így hát kevesebb hő tudott a térbe kiszökni és ennek eredményeként a hőmérséklet hamarosan a víz forráspontja fölé emelkedett, és azután még magasabbra, ahogy még több vízpára került a légkörbe. Ettől kezdve minden vulkánikus eredetű gáztól csak sűrűbb lett a légkör és tovább fokozódott az üvegház hatás. A Marson az ellenkezője történt. Lehet, hogy egyszer szabadon folyt a felszínen a víz, de hamarosan megfagyott. A Vénusz forró sivatag; a Mars hideg sivatag. De a Föld az más.

A mi bolygónkon a hőmérséklet elég magas volt ahhoz, hogy a víz folyékony maradjon, de nem volt oly magas, hogy az üvegház hatás „megszaladjon”. Épp ellenkezőleg, a fiatal óceánok meleg vize kioldotta a széndioxidot a levegőből, a Vénuszénál ritkább atmosz-

férát hozva létre, míg a légből úszó fehér felhők a Nap sugárzó hőjének egy részét visszaverték és lehetővé tették, hogy a bolygó hűljön. A csillagászok úgy hiszik, nem véletlen, hogy a Vénusz légkörében ma meglevő összes széndioxid tömege nagyjából ugyanannyi, mint a karbonát-közetekbe zárt tömege a földi széndioxidnak; ilyen például a mészkő, mely az egész világon az óceánokból lerakódott.

Ha a Napunk kissé melegebb lett volna, a Földből is lehetett volna túlfűtött sivatag, sűrű széndioxidlégkörrel. De ha ez így lenne, akkor a Mars volna elég meleg ahhoz, hogy szabadon folyékony a víz és virágozók az élet. Vagy tegyük fel, hogy a Nap kissé hűvösebb lenne; akkor Földünk végezhetne volna úgy mint a Mars, de akkor meg a Vénusz válhatott volna kellemes bolygóvá, óceánokkal és felhős kék éggel. Ha az ember nem túl válogatós abban a kérdésben, hogy pontosan melyik bolygón is telepedjék le, akkor az elmondottak azt sugallják, hogy egy Földszerű bolygó szinte elkerülhetetlen velejárója minden Napszerű csillagnak.

A mi naprendszerünk esetében a véletlen úgy hozta, hogy a Naptól kifelé a harmadik bolygó volt az, amelynek — kb. 3500 millió évvel ezelőttre — már voltak vízóceánjai, egy széndioxid légköre, szárazföldjei és kellemes hőmérséklete. A körülmények elő voltak készítve az élet kialakulásához, és ahhoz, hogy azután maga az élet elkezdje megváltoztatni a bolygón a környezetét — de ez már egy másik történet.

Sakkhíradó

Nemrég olvashattuk lapunkban Molnár István edző értékelését sakkcsapatunk 1986. évi szerepléséről. Az összkép meglehetősen lehangoló volt. Ahogy az edző írta, az 1987. évi szereplés ennél már csak jobb lehet. Ez be is következett, különösen első és harmadik csapatunk okozott sok örömet elért eredményeivel.

Első csapatunk a Budapest II. osztályú csapatbajnokságban vette fel a küzdelmet. Eddig öt forduló zajlott le, a hát-

Mit mondhatunk a jövőről? Napunk többé-kevésbé változatlan állapotban 4000 millió éve létezik, meglehetősen biztosítja a hidrogén üzemanyag, mely a belsejében héliummá ég el. Végül a hidrogénkészlet ki fog majd merülni. Amikor ez bekövetkezik, a Nap belső része kissé összezsugorodik még forróbb lesz, ahogy a magreakciók révén a héliumatomok szénatomokká olvadnak össze. Ez a megnövekedett belső hőmérséklet kitágulásra készíteti majd a külső réteget és Napunk vörös óriáscsillaggá válik, elnyeli a belső bolygókat és hamuvá égeti őket. De pánikra nincs ok. Napunk még csak félév van életpályáján, alig középkorú, és a „végül” ebben az esetben további 4000 millió évet vagy még többet jelent. Az emberiség sorsa saját kezében van, nem a csillagokban.

(Közölte az „UNESCO Braille Courier”, no. 34.)

relevő hat fordulóra ősszel kerül sor.

Eredmények: Az 1. fordulóra február 8-án került sor; ellenfelünk a Testvériség csapata volt és 8:4 arányban nyertünk. Győzelmet értek el: Erős, Rév, Battyányi, Lévai, Fügedi, Molnár; döntetlenül végeztek: Dénes, Voján, Auffenberg, Wiedner; vereséget szenvedtek: Nemes és Hajdú.

A 2. fordulóban, február 22-én, az MTK-VM Öregfiúk csapatával játszottunk. Velük már évek óta szinte évenként találkozunk és az eddigi összecsapások túlnyomórészt csapatunk fölényét hozták. Most fordult a kocka, vendégeink 7:5-re nyertek. Győztek: Battyányi, Hajdú; döntetlenül értek el: Erős, Dénes, Kovács, Voján, Auffenberg, Fügedi; vesztek: Nemes, Rév, Lévai, Molnár.

A 3. fordulót március 8-án bonyolítottuk le, ellenfelünk a Hidépitők csapata volt. Sakk-történetünk egyik legszebb sikerét értük el: 10:2-re nyertünk. Győzelmet értek el: Nemes, Rév, Battyányi, Auffenberg, Lévai, Hajdú, Hosszú, Fügedi; döntetlenül végeztek: Erős, Dénes, Kovács Voján. Ezen az összecsapáson senki sem szenvedett vereséget!

A 4. fordulóban, március 22-én, a MÁV Igazgatóság csapatát 7:5 arányban vertük. Győztek: Rév, Dénes, Lévai, Hosszú, Fügedi; döntetlenül értek el:

Erős, Nemes, Voján, Auffenberg; vereséget szenvedtek: Kovács, Battyányi, Hajdú.

A tavaszi utolsó, 5. fordulóra április 5-én került sor. Ellenfelünk az ÉLGÉP csapata volt és 8:4 arányban nyertünk. Győzelmet értek el: Erős, Voján, Auffenberg, Lévai, Hajdú, Fügedi, Molnár; Nemes és Hosszú döntetlenül végeztek; Rév, Kovács és Battyányi vereséget szenvedtek.

Öt forduló után a bajnokság állása (a MÁV Igazgatóság és a Vörös Csillag egy mérkőzésével kevesebbet játszott): 1. Belker 39,5, 2. Valkok I. 28, 3. Bányagép 34, 4. Vasas Információ 33, 5. MTK-VM Öregfiúk 31, 6. ÉLGÉP 30, 7. Halasi SC 27,5, 8. Hidépitők 27, 9. Erzsébeti Spartacus 24,5, 10. MÁV Igazgatóság 24, 11. Testvériség 21, 12. Vörös Csillag 18,5 pont.

A VII. kerületi sakkszövetség vezetői — a múlt évi szervezési fiasco után — alapos előkészítő munkát végeztek, melynek eredményeképpen 12 csapattal indult az 1987. évi II. osztályú csapatbajnokság. Reméljük, nem kerül sor menet közbeni lemorzsolódásra, és így teljes értékű verseny kerülhet lebonyolításra.

Második csapatunk a tavaszi idejében öt mérkőzést játszott, a mérleg: két győzelem, három vereség.

Eredmények: 1. forduló (február 1.) Valkok II.—Alkumulátor 7:5, 2. forduló (február 15.) Valkok II.—BKV Előre 5:7, 3.

(Folytatás a 27. oldalról)

forduló (március 1.) katasztrófális vereség, Vakok II.—Művész SK 1:11, 4. forduló (március 15.) Vakok II.—Ikarus II. 3.5:8.5, 5. forduló (április 12.)

Vakok II.—Kerepestarcsa 6.5:5.5.

Harmadik csapatunk szintén öt mérkőzést játszott az V. kerületi „hétköznapi” csapatbajnokságban. Mind az öt forduló megnyerte, és győzelmeik sorában kimagasló eredmények is születtek. 1. forduló (február 9.) Vakok III.—Pénzügyminisztérium 5.5:2.5, 2. forduló (február 23.) Vakok III.—Igazságügyi Minisztérium 7:1, 3. forduló (március 9.) Vakok III.—Külker 4.5:3.5, 4. forduló (március 23.) Vakok III.—Vasas Információ 7.5:0.5, 5. forduló (április 6.) Vakok III.—Honvéd Osztapenko 7.5:0.5.

A sakkszakosztály 1986. évi házi bajnokságának végeredményét — mely átnyúlt erre az évre — anyagtorlódás miatt most áll módunkban közölni. 1. Erős Pál 13, 2. Nemes György 12, 3. Rév Miklós 12, 4. Battyányi Béla 11, 5. Dénes József 11, 6. Voján István 11, 7. Fügedi Péter 10.5, 8. Hajdú József 10, 9. Auffenbeg Emil 9.5, 10. Hosszú Vilmos 9, 11. Lévai József 8, 12. Wiedner István 4.5, 13. Horváth József 4, 14. Molnár István 3.5, 15. Csóti József 3, 16. Bartha József 2, 17. Mundi János 2 pont. Egyenlő pontszám esetén az ún. Berger—Sonneborn pontszámítás döntött.

Úton egymásfelé

Az idei tavaszon a Vakok Általános Iskolája és Nevelőotthona több szempontból is az ország figyelmének középpontjába került. Ennek a nagyszabású bemutatkozásnak a része az is, hogy a Fővárosi Közlekedésbiztonsági Tanács védnöksége alatt a Magyar Rádió intézményünknek szenteli több közlekedéssel kapcsolatos műsorát is. Felismerve az ügy fontosságát, valamint azt a talán még mindig meglevő tétova tájékoztatatlanságot, ahogy a társadalom az utcán a vak ember felé fordul, lehetőséget adnak arra, hogy szélesebb körben oldódhasson kicsit az a feszültség, ami a látó és nemlátó világ között fennáll.

Ebben a keretben kap helyet az a rendezvénysorozat, melyet szeretnénk a jövőben hagyományként tisztelni. Többfordulós közlekedési vetélkedőt tartunk a gyermekek számára, ezzel is serkentve őket a beilleszkedési nehézségek legyőzésére.

A vetélkedő sorozat első része elméleti jellegű kérdésekből állt. Külön versenghettek a kicsik, és külön a felsősök csapatai kortársaikkal. Lócsei Judit, aki talán a legnagyobb figyelemmel gyűjti tapasztalatait az apróbb tanulók tájékozódási nehézségeiről, hangulatos délutánt szerzett a gyerekeknek. A nagyobbaknál a gyakorlati próbán Rigó Gabriella, a botozástanítás egyik specialistája veszi át a stafétabotot, és vezeti to-

vább ifivezetők segítségével a vetélkedő fonalát.

A teremben lezajlott fordulóhoz segítségül hívtuk a számítógépet is. Minden csapat egy-egy tagjának az általános írásbeli kérdéseken kívül a BRAIL-LAB gép adott feladatokat. A felkészüléshez már jó ideje használjuk az erre a célra készült „BUDAPEST”, illetve „BKV” című programokat. A „BUDAPEST” — melyet a vetélkedőn is alkalmaztunk — több mint 30 nevezetesebb helyet, és ezek megközelítési módját ismeri a városban. Több útvonalon is eljuthat képzeletbeli céljához a vele játszó tanuló. A gyerekek élvezték a versenyt, igaz, talán többet hibáztak a szokottnál. De a tudás, a fejlődés egy év távlatából így is lemérhető volt.

Úgy érezzük, jó célt támogat ez a rendezvény, a nagyobb nyilvánosság egyaránt serkent nevelőt és gyermeket az eredményesebb munkára.

A koronát a sorozatra a Közlekedésbiztonsági Tanács teszi fel: a felajánlott értékes díjak mellé jutalmul június másodikán neves művészek és együttesek közreműködésével gálaműsort ajándékoz iskolánkknak, emlékezetes gyermeknapot szervezve ezzel neveltjeinknek.

Remélem, később erről is, valamint további eredményekről is beszámolhatunk.

Várhelyi Iván

Halló itt Debrecen!

A Forradalmi Ifjúsági Napok keretében „Történelmi sorsfordulók” címmel rajzversenyt hirdettek a Hollós utcai Általános Iskolában és Diákotthonban.

Intézetünket hat pajtás képviselte: Bihari Klára (3. oszt.), Makra Károly (4. oszt.), Törőcsik Kata (4. oszt.), Komócsi Roland és Seres Irén (7. oszt.), valamint Oskó Ildikó (8/b. oszt.).

A népes mezőnyben Makra

Károly és Komócsi Roland szerepelt a legeredményesebben. Munkájukkal első helyezést értek el. Törőcsik Kata ezúttal a harmadik helyért járó oklevelet vehette át.

A nevelőotthonok közötti sakkbajnokság lebonyolítására már évek óta a gyengénlátók intézete biztosítja a lehetőséget. Intézetünk színeiben Rídeg Zsolt (4. oszt.), Tóth István és Márton Tibor (8. oszt.) indultak.

Csapatversenyben Komádi és Téglás után a mieink a harmadik helyen végeztek, míg egyéniben Márton Tibor ezüstéremmel gazdagította sakkosaink éremgyűjteményét.

Gratulálunk a szervezőknek, a játékosoknak nemkülönben. Az igen erős mezőny arra is felhívta a figyelmünket, hogy a jövőben még elmélyültebben kell felkészülni egy-egy találkozóra.

Éderné Iván Mária

17 éves — nagyon magányos — vak leány hasonló sorsú fiatalok leveleit várja. A válaszleveleket segítséggel megírná. A levelezés enyhítené magányát.

Cím: Zámbó Gyöngyi, Polgár, Lehel u. 99. 4090.

*

27 éves, gyengénlátó, rokkanat nyugdíjjal rendelkező fiatalember házasság céljából megismerkedne hasonló korú gyengénlátó, vagy látó lánnyal.

Cím: Orsós László, Szombathely, Aréna u. 1. 9700.

*

TÁRSAT KERES? TÁRSAT TALÁL:

Az Ádám-Éva szolgálatnál!

Házasságközvetítés, társ-, levelezőtárs, egyéb partnerközvetítés — levelezés útján.

Tartósan betegekkel (mozgás-, hallás- látássérült stb.) kiemelten foglalkozunk.

Díj egy évre: 350 forint, leszámlálhatóknak 250 forint. A megbízás újabb évre hosszabbítható 150 forint díjfizetés ellenében.

Szolgálatunk célja elsősorban az, hogy a hátrányos helyzetű embereknek segítséget nyújtson.

Válaszborítékban részletes felvilágosítást küldünk.

Forduljon hozzánk bizalommal.

**ÁDÁM—ÉVA KAPCSOLATTEREMTŐ SZOLGÁLAT GMK
SZEGED, PF. 696. 6701**

Helyreigazítás!

Lapunk márciusi számának 21. oldalán, a Vak Költők Verssei c. rovatban költeményt jelentettünk meg „Mint varjak a viharban” címmel. A szerző ne-

ve nem Tóth László, hanem Juhász Imre. (Kaposvár)

A nyomdai hibáért szíves elnézésüket kérjük!

Szerkesztőség

Tartalom:

A Vakok Világa c. folyóirat állandó rovatvezetőinek neve, a rovatok címe:

Dénes József: Sport rovat
Dr. Falvai Ferenc: Jogi rovat
Barna Zoltán: Zenei rovat
Gerdelics Ferenc: Közlekedési rovat
Seres Gáborné: Kulturális rovat
Kuminka Györgyné: Úttörő rovat
Seres Gáborné: Női rovat
Dr. Jáksó László: Politikai rovat
Kiss János: Egészségügyi rovat

		Oldal
Gerdelics Ferenc— Barna Zoltán:	TUDÓSÍTÁS A VGYOSZ KÖZPONTI ELNÖKSÉGÉNEK 1987. ÁPRILIS 23-I ÜLÉSÉRŐL	1
Barna Mihály:	ÁPRILIS 4-I ÜNNEPSÉG SZEGEDEN	3
Csik Lajos:	ANYÁK-NAPI KLUBDÉLUTÁN KAPOSVÁBOTT	3
Szonda Klára:	MÁJUSI SZERENÁD	4
(Pálfi Ferenc fordítása)	BRAILLEX-INTERJÚ EGY VAK TELEFONKÖZPONTOSSEL	4
Magos Katalin (Népszabadság):	DÖCÖGŐ FEJLESZTÉS — ADOMÁNYOKBÓL	5
Dr. Falvai Ferenc:	VÁLTOZÁSOK HÁZASSÁGI JOGUNKBAN NŐK RÉSZÉRE	8 9
Kiss János:	TÖRÖDJÜNK TÖBBET EGÉSZSÉGÜNKKEL AZ ANGINA PECTORIS	10
Orbán József verse:	LATIN BARÁTNŐM MEGŐLEL	12
Buth Emília verse:	MÉGIS	13
Szonda Klára elbeszélése:	A BOSSZÚ	13
	AZ 1986. ÉVI IRODALMI PÁLYÁZATOK ÉRTÉKELESE	18
	FELHÍVÁS AZ 1987. ÉVI IRODALMI PÁLYÁZATRA	19
Lak István:	FELVIDÉKI NÉPI EGYÜTTES BUDAPESTEN	20
John Gribbin: (Görgényi Miklós fordítása)	HOGYAN SZÜLETETT A FÖLD?	
Dénes József:	SPORTROVAT	27
Kuminka Györgyné:	ÚTTÖRŐROVAT	
Várhelyi Iván:	ÚTON EGYMÁS FELÉ	28
Éderné Iván Mária:	HALLÓ, ITT DEBRECEN	29
	HIRDETÉSEK	30

VÁLLALAT

ELEKTRONIKAI KERESKEDŐHÁZ-

A magyar elektronikai ipar
alkatrészellátására 1968-ban
létrehozott vállalat,
1987. január 1-től

**ELEKTRONIKAI
KERESKEDŐHÁZ-zá**
alakult.

Export és import tevékeny-
ségét ennek kapcsán kiterjesz-
tette és kész lebonyolítani a
magyar elektronikai és gépipar
bármely termékének értékesí-
tését, elsősorban konvertibilis
devizában fizető piacokon.

A korszerű kereskedelmi
irányzatnak megfelelően foglal-
kozik

- vegyesvállalatok alapítá-
sával,
- termelési kooperációk
szervezésével,
- bérmutkaügyletek lebo-
nyolításával,
- licenc és know-how szer-
ződések létrehozásával is.

Partnereinkkel tartós kapcsolat létrehozására törekszünk.

Kerese a kapcsolatot velünk!

ELEKTROMODUL
1390 Budapest, Postafiók 158
Telex: 22-5154
Telefon: (1) 495-340

HA A LAKÁSBAN GÁZSZIVÁRGÁST ÉSZLEL

GÁZSZAGOT ÉREZ

NE HASZNÁLJON

NYÍLT LÁNGOT VAGY SZIKRÁT ADÓ
ELEKTROMOS KÉSZÜLÉKET, AZONNAL

SZELLŐZTESSEN

ÉS

ÉRTESÍTSE

A GÁZMŰVEKET

228 - 228

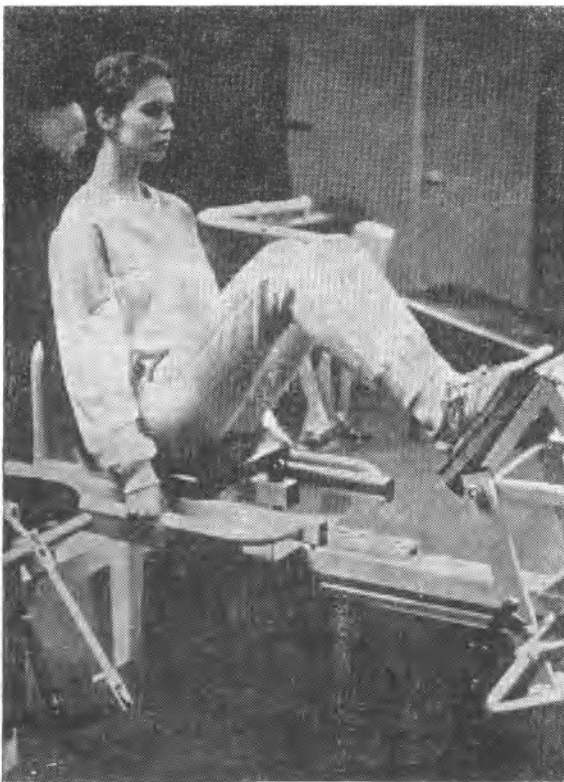
140 - 040

*Sport- és
szabadidőruházat*
*Sport- és
szabadidőruházat*
*Sport- és
szabadidőruházat*

Gyártja:

SENIOR
VÁCI KÖTÖTTÁRUGYÁR

SZÉP A FÉNYKÉP F O R T E P A P Í R O N

SCHÖN SIND DIE BILDER AUF F O R T E P H O T O P A P I E R

YOUR PICTURES ARE NICE ON F O R T E P H O T O P A P E R S

PHOTO FILMS
PHOTO
AND PAPERS

**FÉNYKÉPEZÉSHEZ HASZNÁLJA A FEKETE-FEHÉR ÉS SZINES
F O R T E A N Y A G O K A T !**

**BENUTZEN SIE ZUM PHOTOGRAPHIEREN DIE SCHWARZ-WEISSEN
UND FARBIGEN F O R T E M A T E R I A L I E N !**

**USE IT TO THE BLACK-AND-WHITE AND COLOR
P H O T O - M A T E R I A L S M A D E B Y F O R T E !**

F O R T E F O T O K É M I A I I P A R

**2601 VÁC, VÁM UTCA 3. PF. 100. TELEX: 22-5022
HUNGARY**

MIT TESZ A „SANSZ”

az Ön érdekében?

TISZTELT TÁRSKERESŐ!

Az általunk ajánlott társkeresési módszer szerint: 450 Ft befizetési díj ellenében egy éven át megküldjük Önnek mindazoknak a címét megbízóink közül, akik Önhöz hasonló társat keresnek. További egy éven át pedig címet már nem küldünk, de Önt ajánlani tudjuk más számára.

Természetesen csak megbízóink köréből tudunk társat ajánlani és előfordulhat, hogy akit Ön keres, a megbízáskor még nincs körünkben. A keresést azonban rendszeresen ismételjük, ezért nagy valószínűséggel megtaláljuk a később jelentkezők közül az Önnek megfelelő társat.

Nem vállalunk közvetítést azok számára, akiknek a személyi igazolványából házasságuk nincs kivezelve, még akkor sem, ha egyébként már elváltak!

Módszerünk előnyei:

nem kell olyan emberekkel megismerkednie, akik már eleve nem felelnek meg (az adatlapon jelzett) alapvető igényeinek,

időpazarlástól kíméljük meg,
közvetítési díjunk legolcsóbb az országban,
leghosszabb időtartamig keresünk,
nagy számú társkereső közül tudunk választani, mert közvetítünk az egész országban,

személyesen nem kell bennünket felkeresnie, elég, ha a nevét és címét közli. Kérésére díjmentes jelentkezési lapot küldünk.

Biztosítjuk, hogy a megbízást teljes titoktartással kezeljük, levélborítékunkon cégjelzést nem alkalmazunk.

Köszönjük érdeklődését!

Címünk:

„SANSZ” GMK. 1131 Budapest, Kedves u. 46.

Telefon: 298-839

VÁLASZTÉKOSABB FÜSZEREZÉS-

JOBBI ÍZHATÁS 14 FÉLE FÜSZERKEVERÉKKEL

Grill, flekken, halízestő, vadhús olasz, kínai, saláta, vagdalthús, magyaros, pástétom, tojásétel, levesízestő, öt fűszer keveréke, provencei fűszerkeverék.

Két recept a sok közül:

FLEKKEN FÜSZERKEVERÉK

Sertésflekken

Hozzávalók: 80 dkg csont nélküli tarja, flekken fűszerkeverék, olaj.

A tarjából 10 dkg-os szeleteket vágunk, kissé kiverjük és széleiket éles késsel bevagdossuk. Mindkét oldalukat megszórjuk flekken fűszerkeverékkel, és vékonyan megkenjük olajjal. Az így előkészített hússokat egymásra rakjuk, és fóliába takarva a hűtőbe tesszük érlelni, ha lehet, a sütés előtti napon. Süthetjük rostélyon vagy nagyon felforrósított olajban (zsírban).

Vegyes saláta, káposztasaláta, paradicsomsaláta illik hozzá.

Brassói aprópecsenye

Hozzávalók: 60 dkg sertéscomb, 80 dkg burgonya, flekken fűszerkeverék, olaj vagy zsír.

A sertéscombat metéltre vagy apró kockára vágjuk. A forró zsiradékban barnára pirítjuk, majd megszórjuk flekken fűszerkeverékkel. Felöntjük néhány kanál húslével (leveskockából is lehet), fedő alatt puhára pároljuk, majd zsírára sütjük. A burgonyából hasábburgonyát készítünk, olajban kisütjük, óvatosan a húshoz keverjük, néhány percig együtt pároljuk.

Vegyes salátával, savanyúsággal tálaljuk.

VÁLASZTÉKOSABB FÜSZEREZÉS –

JOB B ÍZHATÁS 14 FÉLE FÜSZERKEVERÉKKEL

Grill, flekken, halízesítő, vadhús olasz, kínai, saláta, vagdalthús, magyaros, pástétom, tojásétel, levesízesítő, öt fűszer keveréke, provencei fűszerkeverék.

Két recept a sok közül:

MAGYAROS FÜSZERKEVERÉK

Magyaros tűzdel t sertésborda

Hozzávalók: 80 dkg sertésborda, füstölt szalonna, magyaros fűszerkeverék, olaj vagy zsír a sütéshez.

A sertésbordákat jól keverjük és óvatosan megtűzdeljük szalonnacsíkokkal. Megszórjuk magyaros fűszerkeverékkel, fóliába csomagoljuk, másnapig pihentetjük, majd kevés zsiradékon hirtelen ki-sütjük. Sült burgonyával, vegyes nyári salátával vagy csalamádéval tálaljuk.

Sertéskaraj parasztosan

Hozzávalók: 80 dkg sertéskaraj, 60 dkg vöröshagyma, magyaros fűszerkeverék, olaj vagy zsír.

A sertéskarajt kicsontozzuk, bedörzsöljük a magyaros fűszerkeverékkel, tepsibe vagy tűzálló tálba tesszük, olajjal vagy zsiradékkal meglocsoljuk, sütőben megsütjük. Időnként locsolgatjuk, kevés vizet öntünk alá. Ha a karaj félig megsült, a megtisztított burgonyát és hagymát négyfelé vágjuk és a hús mellé tesszük. Ha szükséges, még utánaízesítjük a magyaros fűszerkeverékkel, saját levével időnként meglocsolva készre sütjük. A húst felszeleteljük, a hagymával kevert burgonyával körítjük.

**A VAKOK ÉS GYENGÉNLTŐK ORSZAGOS SZÖVETSEGENEK
FOLYŐIRATA**

FŐSZERKESZTŐ: DR. JÁKSÓ LÁSZLÓ

FELELŐS KIADÓ: DR. BÓDI ISTVÁN FŐTITKÁR

SZERKESZTŐ: BARNÁ ZOLTÁN

MŐSZAKI SZERKESZTŐ: ORBÁN JÓZSEF

FOTÓ: LÉVAI ATTILA

KIADÓHIVATAL: BUDAPEST XIV., MÁJUS 1. ŰT 47. TEL.: 210-440

70 3611 Pátria Nyomda — Felelős vezetõ: Vass Sándor vezérigazgató

ISSN 0209—8765

